2024

ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმა

საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების პროექტები

მომზადებულია შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“-ს მიერ
7/24/2024

ჭაჭუნის აღკვეთილის

ნარჩენების მართვის გეგმა

დამკვეთი: *დაცული ტერიტორიების სააგენტო*

ფინანსური მხარდაჭერა: *შვედეთის მთავრობა*

შემსრულებელი: *შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“*

პროექტი: *„გადავარჩინოთ ბუნება- საქართველო“*

თბილისი, 2024

ტერმინთა განმარტება

ადმინისტრაცია - ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია

სააგენტო - სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“

სამინისტრო - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

კოდექსი - ნარჩენების მართვის კოდექსი

ნარჩენების მართვა - აღკვეთილის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება, დროებითი შენახვა, წინასწარი დამუშავება, ტრანსპორტირება, აღდგენა და განთავსება

ნარჩენების გამოტანა - ნარჩენების გამოტანა დაცული ტერიტორიების საზღვრებიდან შეგროვების უბანზე, მუნიციპალურ კონტეინერებში ან საბოლოო დამშავების ადგილებზე

ნარჩენების დამუშავება - ნარჩენების აღდგენა ან განთავსება

ნარჩენების აღდგენა - კოდექსის I დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების განთავსება - კოდექსის II დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების ტრანსპორტირება - ნარჩენების გადატანა შეგროვების ადგილებიდან დამუშავების უბნებამდე

კონტრაქტორი - ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანია, რომელიც აწარმოებს რაიმე სახის განახლების ან სარეაბილიტაციო სამუშაოებს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში. ან კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენების ტრანსპორტირება-განთავსებას

ინვესტორი - კომპანია, რომელიც გეგმავს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების განვითარებას

მოიჯარე - კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების ოპერირებას

სარჩევი

1 შესავალი 5

2 ჭაჭუნის აღკვეთილი 6

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია 8

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები 12

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა 12

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი 13

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა 13

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში 16

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა 16

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში 16

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა 17

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები 19

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში 19

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა 20

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები 22

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები 23

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები 27

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი 27

7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 27

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები 27

7.4 ნარჩენების საპროგნოზო მაჩვენებლები 28

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი 32

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები 32

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები 32

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები 33

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები 34

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები 35

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები 35

8.7 ფერმერების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ალტერნატივები 36

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა 37

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები 37

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები 37

9.2.1 I ეტაპი 38

9.2.2 II ეტაპი 40

9.2.3 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში 40

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები 41

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა 41

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით 44

9.6 საინფორმაციო ნიშნები 45

9.7 კომპოსტირება 47

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები 49

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში 49

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი 50

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა 51

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება 57

12 ძირითადი რეკომენდაციები 57

13 დანართები 59

1 შესავალი

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმას. დოკუმენტი შემუშავებულია საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების პროექტის ფარგლებში. აღნიშნული პროექტის განმახორციელებელ ორგანოს წარმოადგენს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და მისი მმართველობის სფეროში მოქმედი სხვადასხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, მათ შორის, სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“. პროექტი ხორციელდება შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით.

პროექტის მიზანია დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების, გენერალური გეგმების, წყლის რესურსების მართვის გეგმების და ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება, განახლება და დახვეწა, აღნიშნული დაცული ტერიტორიების მიმდებარე თემებში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის“, როგორც ქვეყნის მასშტაბით არსებული დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი უწყებისათვის, მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ბიომრაფალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნებისთვის მნიშვნელოვანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა.

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული ნარჩენების მართვის 2022 – 2026 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული 2.1.2 აქტივობის შესრულების მიზნით, რაც გულისხმობს 2024 IV კვარტლამდე დონორთა დახმარებით საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებას.

გეგმა შემუშავებულია საქართველოს კანონის - „ნარჩენების მართვის კოდექსით“ მოთხოვნილი ნარჩენების მართვის პრინციპების და ვალდებულებების გათვალისწინებით. კოდექსის მიხედვით ნარჩენების მართვა უნდა განხორციელდეს გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნის გარეშე, კერძოდ, ისე, რომ ნარჩენების მართვამ:

- საფრთხე არ შეუქმნას წყალს, ჰაერს, ნიადაგს, ფლორას და ფაუნას;
- არ გამოიწვიოს ზიანი ხმაურითა და სუნით;
- არ მოახდინოს უარყოფითი გავლენა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით – დაცულ ტერიტორიებზე და კულტურულ მემკვიდრეობაზე.

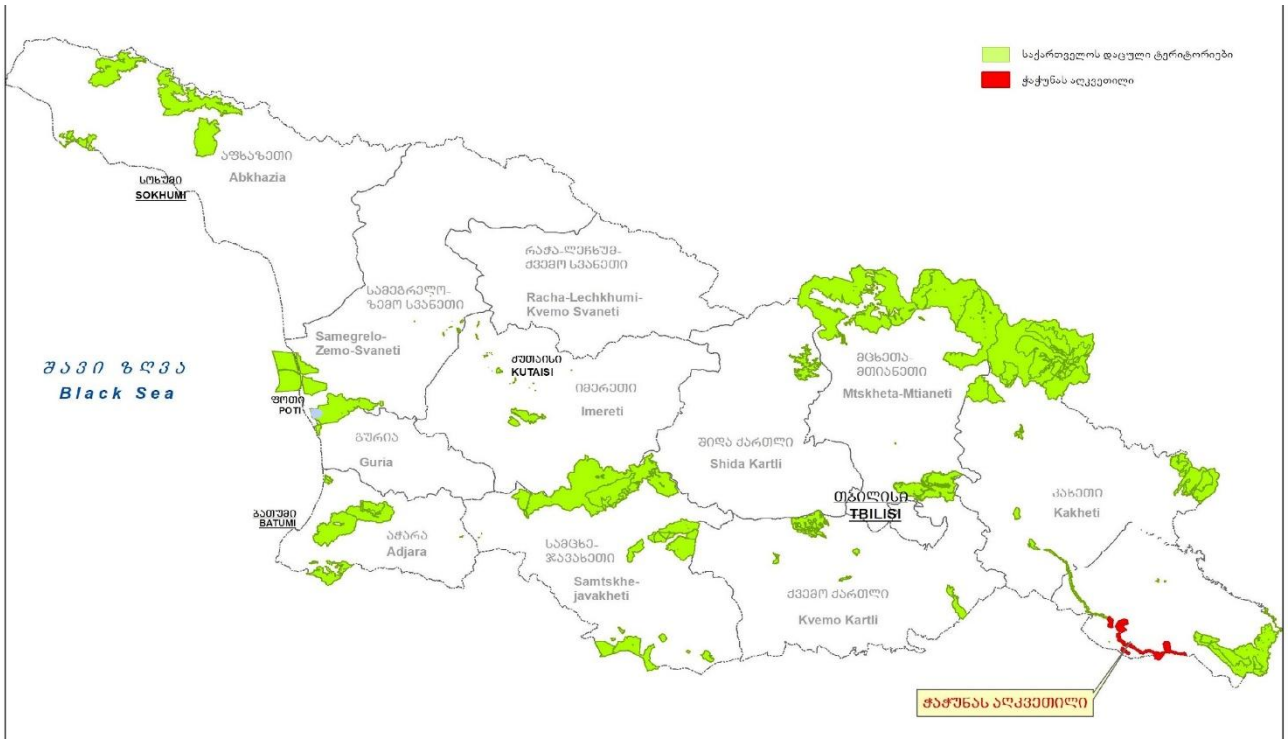
წინამდებარე დოკუმენტი ასევე ითვალისწინებს საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიით“ განსაზღვრულ მიმართულებებს სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების მართვის შესაძლებლობებთან დაკავშირებით.

2 ჭაჭუნის აღკვეთილი

ჭაჭუნის აღკვეთილი მდებარეობს საქართველოს უკიდურეს სამხრეთ-აღმოსავლეთით, დედოფლისწყაროს რაიონში, ზღვის დონიდან 250-500 მეტრზე. მისი ტერიტორია განლაგებულია ივრის ზეგანზე და მიუყვება მდინარე ივრის ორივე ნაპირს. ჭაჭუნას აღკვეთილი მდებარეობს კახეთის რეგიონში და მოიცავს დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტს. ჭაჭუნის აღკვეთილის საერთო ფართობი შეადგენს – 5,032 ჰა-ს. ჩრდილო-დასავლეთით და ჩრდილო-აღმოსავლეთით აღკვეთილს ესაზღვრება ზამთრის საძოვრები, სამხრეთით და სამხრეთ-აღმოსავლეთით, ასევე, ესაზღვრება საძოვრები და აზერბაიჯანის რესპუბლიკის ტერიტორიები. აღკვეთილი გადაჭიმულია ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან სამხრეთ-აღმოსავლეთის მიმართულებით. მისი სიგრძე – 70, ხოლო სიგანე – დაახლოებით 20 კილომეტრია.

ჭაჭუნის აღკვეთილის მდებარეობა ნაჩვენებია ნახაზზე 2.1.

ნახაზი 2.1. ჭაჭუნის აღკვეთილის ადგილმდებარეობა

ჭაჭუნის აღკვეთილი ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებთან ერთად ქმნის დაცული ტერიტორიების სისტემას საქართველოს სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში, კერძოდ კი დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში. აგრეთვე, ის არის კახეთის რეგიონში მდებარე დაცული ტერიტორიების სისტემის ნაწილი ლაგოდეხის, ბაწარა-ბაბანეურის და თუშეთის დაცული ტერიტორიების სისტემებთან ერთად.

UNESCO-ს „ადამიანი და ბიოსფეროს“ პროგრამის სამდივნომ დააკმაყოფილა საქართველოს მთავრობის მიერ წარდგენილი დოსიე „დედოფლისწყაროს ბიოსფერული რეზერვატის“ შექმნის საჭიროებასთან დაკავშირებით, რომლის ბუფერული ზონის ნაწილს წარმოადგენს ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიაც.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია მართავს IV კატეგორიის დაცულ ტერიტორიას. 1965 წელს დედოფლისწყაროს რაიონში შეიქმნა ჭაჭუნის სახელმწიფო სატყეო-სამონადირეო მეურნეობა, რომელიც 1996 წელს ჩამოყალიბდა ჭაჭუნის აღკვეთილად. ჭაჭუნას აღკვეთილის შექმნის მიზანია აღკვეთილის ტერიტორიებზე არსებული ეკოსისტემების გრძელვადიანი დაცვა, მდგრადი გამოყენება და აღდგენა, რაც ხელს შეუწყობს ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას, ბუნებრივი რესურსების მდგრად გამოყენებას, მასში და მის მიმდებარედ ეკოტურისტული საქმიანობის განვითარებას, ასევე, ადგილობრივ თემში გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების ამაღლებას.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციას, ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციასთან ერთობლივად გააჩნია ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი, რომელიც მდებარეობს ქ. დედოფლისწყარო, ბარათაშვილის ქ. N5-ში. ამ შენობაში ჭაჭუნის ადმინისტრაციას უკ;ავია 2 ოთახი.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია ვიზიტორებს სთავაზობს შემდეგი სახის ეკოსტურისტულ მომსახურებებს:

- ფრინველებზე დაკვირვება;
- ლეშიჭამია ფრინველების „რესტორანი“;
- სპორტული თევზაობის ტურების ორგანიზება;
- სასტუმრო სახლის დაჯავშნა, სადაც 10 ადამიანის განთავსებაა შესაძლებელი;
- აღჭურვილობა გასაქირავებლად (კარავი, საძილე ტომარა, პარალონი, ზურგჩანთა);
- გამყოლის მომსახურების უზრუნველყოფა.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ვიზიტორებს ადმინისტრაცია სთავაზობს 4 მიმართულების მარშრუტს:

- დალის მთის წყალსაცავთან გადასახედი მოედანი, საიდანაც იშლება ლამაზი ხედები და შესაძლებელია ფრინველებზე დაკვირვება;
- 2 საუკუნოვანი ვერხვის ბილიკი;
- ლეშიჭამია ფრინველების „რესტორანი“;
- ბერების სადგომი.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია დამოკიდებულია სახელმწიფო ბიუჯეტზე. ადმინისტრაციისთვის მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება საკუთარი შემოსავლების ნაწილის გაჩენა გრძელვადიან პერიოდში. ამ ეტაპზე ადმინისტრაციას აქვს მხოლოდ სერვისებიდან მიღებული შემოსავალი – თევზაობის გადასახადი და სასტუმროს ნომრების გაქირავებიდან მიღებული შემოსავალი.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციის შენობა მთელი წლის განმავლობაში ღიაა ვიზიტორებისთვის. ფრინველებზე დაკვირვებისათვის საუკეთესო პერიოდია გაზაფხული (აპრილი-მაისი) და შემოდგომა (ოქტომბერი-ნოემბერი); სპორტულ-სამოყვარულო თევზაობისთვის საუკეთესო პერიოდი გრძელდება აპრილიდან ივლისის ბოლომდე. ვიზიტორებისათვის საინტერესოა ასევე ენდემური სახეობების (ქართული ზამბახი, ეიხლერის ტიტა) ყვავილობის პერიოდი, რომელიც გრძელდება აპრილიდან მაისის ბოლომდე; საკმლის ხის ნაყოფის მწიფობის პერიოდი გრძელდება სექტემბრიდან ნოემბრის ბოლომდე. 2023 წლის საანგარიშო პერიოდში ჭაჭუნის აღკვეთილს ესტუმრა 2739 ვიზიტორი, რაც 2022 წლის მონაცემებთან შედარებით (2910 ვიზიტორი) 6%-ით შემცირდა.

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია

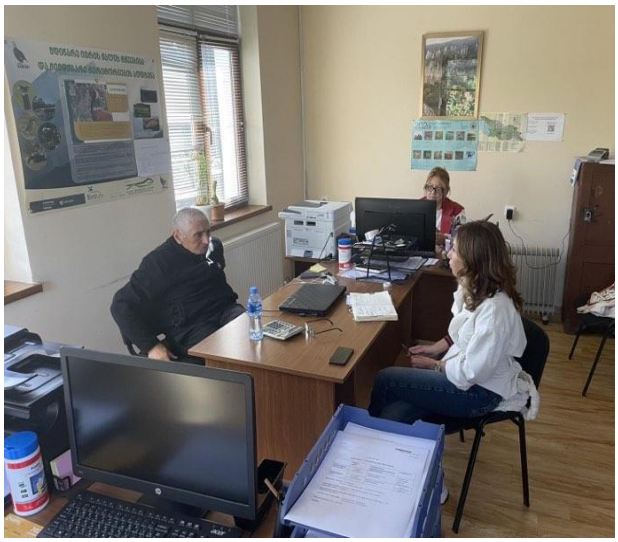
წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში იდენტიფიცირებულია შემდეგი დაინტერესებული მხარეები:

- სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“;
- ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია;
- დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია;
- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტი;
- გარემოს ზედამხედველობის სამსახური;
- ვიზიტორები;
- ტურისტული კომპანიები;
- სახიფათო ნარჩენების მართვაზე ნებართვის მქონე კომპანიები;
- ნარჩენების გადამამუშავებელი კომპანიები;
- დაცული ტერიტორიის საზღვრებთან მიმდებარე დასახლებების მოსახლეობა;
- ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენლები;
- ფერმერები და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საქმნიანობის განმახორციელებელი პირები;
- არასამთავრობო სექტორი.

წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავების პროცესში მომზადდა დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის გეგმა. აღნიშნული გეგმის მიხედვით უზრუნველყოფილი იქნება დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობა დოკუმენტის შემუშავების სხვადასხვა ეტაპზე. წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის საჯარო განხილვის პროცესში გათვალისწინებული იქნება დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებები. მათი შენიშვნები და წინადადებები ასახული იქნება დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის პროცესი ნაჩვენებია ცხრილში 3.1.

დოკუმენტის მომზადების საწყის ეტაპზე შეხვედრები გაიმართა ადმინისტრაციასთან და განხორციელდა საველე გასვლები. მოგროვდა ინფორმაცია ნარჩენების ნართვის არსებული პრაქტიკის, ნარჩენებით დაბინძურების მხრივ მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ. ადმინისტრაციისგან მიღებული იქნა ინფორმაცია არსებული გამოწვევების შესახებ. საწყის ეტაპზე ადმინისტრაციასთან შეხვედრების ამსახველი სურათები მოცემულია ქვემოთ.

სურათები 3.1. დოკუმენტის მომზადების საწყის ეტაპზე ადმინისტრაციასთან შეხვედრები

2024 წლის 13 ივნისს სამუშაო შეხვედრა გაიმართა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის

თანამშრომლებთან. შეხვედრას ასევე ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს და დოკუმენტის შემმუშავებელი კომპანიის წარმომადგენლები. შეხვედრის პროცესში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლების მხრიდან დოკუმენტის სტრუქტურასა და შინაარსთან დაკავშირებით გამოითქვა გარკვეული შენიშვნები. შენიშვნების შინაარსი და მათი პასუხები ასახულია დანართში 1 წარმოდგენილ შენიშვნებზე რეაგირების ერთიან ცხრილში.

ცხრილი 3.1. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა

No	სახელი და გვარი	საკონტაქტო ინფორმაცია	დაინტერესებული მხარე	ინტერესის და გავლენის სფერო	ჩართულობის მიზანი /სტრატეგია	დაინტერესებულ მხარეებთან კომუნიკაციის დრო და სიხშირე	პასუხისმგებელი პირი პროექტის განმახორციელებე-ლი ორგანოდან
1	ნატა სულთანიშვილი	595 999 908 sultanishvilinato@gmail.com	სსიპ "დაცული ტერიტორიების სააგენტო"-ს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსი	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
2.	ნოდარ ტეტელოშვილი	577 10 18 11 natiazurashvili32@gmail.com	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციის დირექტორი	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვის; ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება; საკუთარი რესურსების ეფექტიანი გამოყენება	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
3.	ნათია ზურაბიშვილი	595 03 96 28 natiazurashvili32@gmail.com	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციის ბუნებრივი რესწურსების სპეციალის;ტი	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვის; ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება; საკუთარი რესურსების ეფექტიანი გამოყენება	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

4	მალხაზ მერაბიშვილი	598 33 11 02 malxaz.merabishvili76@gmail.com	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერის მოადგილე	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
5	ხათუნა ქოქუაშვილი	599 31 06 91 khatunakokuashvili@yahoo.com	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერიის 1-ლი კატეგორიის უფროსი სპეციალისტი ადმ. საკითხებში	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
6	თამარ გოგილაშვილი	591 88 62 55 ta.gogilashvili@gmail.com	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერიის 1-ლი კატეგორიის უფროსი სპეციალისტი ადმ. ერთეულებში მერის წარმომადგენლებთან ურთიერთობის საკითხებში	ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
7	დიტო	514 000 333 iuristi@poladissakhli.ge	სამონადირეო შპს „იორის ჭალები“-ს დირექტორი	დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია	ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნარჩენების მართვის პროცესის გაუმჯობესება და დაბინძურების პრევენცია	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
8	-	-	სასაზღვრო პოლიციის სამმართველო	ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება	ნარჩენების უსისტემო გავრცელების თვალსაზრისით დაცული ტერიტორიის ფარგლებში კონტროლის ხელშეწყობა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები

ნარჩენების მართვის გეგმის მთავარი მიზანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა, ჭაჭუნის აღკვეთილში არსებული ბიომრაფალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად დასახულია შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- აღკვეთილის ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას;
- აღკვეთილის ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და საერთაშორისო რეგულაციებთან, ასევე ადგილობრივ დონეზე მოქმედ სახელმძღვანელო დოკუმენტებთან (მათ შორის მუნიციპალიტეტების ნარჩენების მართვის გეგმებთან და სხვა);
- ეფექტიანი კომუნიკაციის გზით ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციასა და დაცულ ტერიტორიაზე დაგეგმილი და განხორციელებული ღონისძიებების/აქტივობების შესაბამისობას აღნიშნულ გეგმასთან უზრუნველყოფს ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია. გეგმის მოქმედების ოპტიმალურ პერიოდად მიჩნეულია 5 წელი. ამ პერიოდის გასვლის შემდგომ ქვეყანაში ახალი მოთხოვნებისა და რეგულაციების შემოტანასთან ერთად შესაძლებელია საჭირო გახდეს გეგმის განახლება.

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა

ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული ეროვნული სამართლებრივი დოკუმენტები მოცემულია ცხრილში 5.1. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში ასევე გათვალისწინებულია ევროკავშირის ნარჩენების მართვის ჩარჩო-დირექტივა 2008/98/EC (19.11.2008 წ).

ცხრილი 5.1. ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული სამართლებრივი დოკუმენტები

მიღების/დამტკიცების წელი	კანონის/ნორმატიული დოკუმენტის დასახელება	სარეგისტრაციო კოდი
1996	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ.“	360.050.000.05.001.000.127
2007	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ.“	360.050.000.05.001.003.060
2023	საქართველოს მთავრობის №96 დადგენილება - „ტექნიკური რეგლამენტი ჭაჭუნის აღკვეთილის მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცების თაობაზე“	300160070.10.003.023929
1996	საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ.“	360.000.000.05.001.000.184
2014	საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი.“	360160000.05.001.017608
2015	საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილება „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“	300230000.10.003.018812
2016	საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილება „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“	360160000.10.003.019209
2016	საქართველოს მთავრობის №159 დადგენილება - ტექნიკური რეგლამენტი „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“.	300160070.10.003.019224
2016	საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილება. ნარჩენების მართვის	360160000.10.003.019225

	2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ	

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი

წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილია ინფორმაცია დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროების, წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის და მიახლოებითი რაოდენობების, ასევე მათი მართვის არსებული პრაქტიკის შესახებ. საველე გასვლების და ადმინისტრაციასთან გასაუბრების საფუძველზე შეფასებულია ძირითადი პრობლემები და გამოწვევები.

აღსანიშნავია, რომ განხილულია როგორც უშუალოდ დაცული ტერიტორიის ფარგლებში წარმოქმნილ ნარჩენებში, ასევე ნარჩენები, რომლებიც დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ, გარეშე წყაროების მიერ წარმოიქმნება, თუმცა ქმნის დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალ რისკებს.

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროებია:

- ვიზიტორები;
- მეთევზეები;
- **მწყემსები** (რომლებიც სხვა რეგიონებიდან შემოდიან აღკვეთილის ტერიტორიაზე);
- **მესაზღვრეები** (დაცული ტერიტორიებზე, საქართველო-აზერბაიჯანის სახელმწიფო სასაზღვრო ზოლთან განთავსებულია სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტები);
- ადმინისტრაციის პერსონალი;
- **კონტრაქტორი კომპანიები,** რომლებიც შეირჩევიან ტენდერის გზით და საჭიროების მიხედვით, შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ახორციელებენ სხვადასხვა სარემონტრო ან სამშენებლო სამუშაოებს.

ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციებია:

- ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი;
- **ეკოტურისტული ლოკაციები** (სარეინჯეროს ეზოში არსებული 10 კაციანი სასტუმრო და დალის წყალსაცავჯთან არსებული სათევზაო ადგილი);
- **საძოვრად გამოყენებული ტერიტორიები;**
- სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტები.

წარმოქმნილი ნარჩენების მიახლოებითი შედგენილობა ასეთია:

- **საყოფაცხოვრებო ნარჩენები,** რომლებიც თავის საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილების შესაბამისად შეიძლება დაკლასიფიცირდეს, როგორც შერეული მუნიციპალური ნარჩენები და განცალკევებულად შეგროვებული ნაწილები (ქაღალდი, მუყაო, ლითონი, მინა და სხვა);
- კომპოსტირებადი (ბიოდეგრადირებადი) ნარჩენები;
- **ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები,** რაც მხოლოდ პერიოდულად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ან ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, ასევე სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტების ფარგლებში განხორციელებულ სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოებს უკავშირდება;
- **სახიფათო ნარჩენები** (ძალზედ მცირე მოცულობის).

ცხრილში 5.1.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების მიხედვით.

ცხრილში 5.1.1. ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების და ლოკაციების მიხედვით

ნარჩენების წარმოქმნის წყარო	ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციები	ნარჩენების შემადგენლობა	
		კატეგორია[1]	კოდი და დასახელება[2]
ვიზიტორები	• ადმინისტრაციული შენობა (ქ.დედოფლისწყარო); • ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციები, მათ შორის: ○ დალის წყალსაცავთან არსებული. სათევზაო ადგილი; ○ სარეინჯეროსთან არსებული 10 კაციანი სასტუმრო;	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
ადმინისტრაციული პერსონალი	• ადმინისტრაციული შენობა; • რეინჯერთა სადგური	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 02 - მინა
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 32 - მედიკამენტები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
		ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები	20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
			20 02 01 - კომპოსტირებადი ნარჩენები (ადმინისტრაციული შენობის ეზოს დასუფთავების პროცესში წარმოქმნილი „მწვანე“ ნარჩენები)
		სახიფათო ნარჩენები	20 01 27* - საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლებიც შეიცავს საშიშ ქიმიურ ნივთიერებებს
			20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები
			20 01 35* - წუნდებული ხელსაწყოები.
მწყემსები	საძოვრად გამოყენებულ ტერიტორიებზე	საყოფაცხოვრებო	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები

[1] კატეგორიები წარმოდგენილია „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილების შესაბამისად;

[2] „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილების შესაბამისად

		ნარჩენები	
		ცხოველური წარმოშობის ნარჩენები	02 01 06 -ცხოველთა ექსკრემენტები, შარდი და ნაკელი (მათ შორის, გაფუჭებული ჩალა), თხევადი ნარჩენები, ცალ-ცალკე შეგროვებული და გადამუშავებული - ნაკელის და ნამჯის ნარევი, ასევე ლაგუნებში დაგროვილი მყარი მასა
			02 02 02 - ცხოველური ქსოვილების ნარჩენები
			02 02 04 - ჩამდინარე წყლების დამუშავების შემდეგ მიღებული ლექი - სეპტიკის გასუფთავების შედეგად წარმოქმნილი მყარი მასა.
		ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები	17 09 04 - შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მეცხოველეობის ფერმების ფარგლებში სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარების შემთხვევაში)
		სახიფათო ნარჩენები	20 01 27* - საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლებიც შეიცავს საშიშ ქიმიურ ნივთიერებებს 20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები (მეცხოველეობის ფერმების ფარგლებში სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარების შემთხვევაში)
მესაზღვრეები	საქართველო-აზერბაიჯანის სახელმწიფო სასაზღვრო ზოლთან განთავსებული სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტები;	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
		ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები	17 09 04 - შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები სარემონტო-სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარების შემთხვევაში)
კონტრაქტორი კომპანიები	დამოკიდებულია სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებზე, ასევე ახალი ეკოტორისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე. ნარჩენები შეიძლება წარმოიქმნას ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში, ტურისტული თავშესაფარების და სარეინჯეროს ტერიტორიაზე, მათი განახლება-რეაბილიტაციის პროცესში.	ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები	17 09 03* - სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;
			17 09 04 - შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში

ჭაჭუნის აღკვეთილის ფარგლებში ვიზიტორების ნარჩენების წარმოქმნა მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია სეზონურობაზე. აქტიური ტურისტული სეზონი გრძელდება აპრილიდან-ოქტომბრამდე. სეზონის პიკი მოდის აპრილზე და ოქტომბერზე. შესაბამისად, ვიზიტორების მხრიდან ყველაზე მეტი ნარჩენის წარმოქმნა ამ პერიოდშია მოსალოდნელი.

აღკვეთილის ტერიტორიაზე საძოვრების გამოყენება ხდება ნოემბრიდან მაისამდე. შესაბამისად მწყემსების მიერ ნარჩენების წარმოქმნა სწორედ ამ სეზონზეა განსაკუთრებით აღსანიშნავი.

ჭაჭუნის დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ არსებული მეცხოველეობის ფერმების ფარგლებში ცხოველური წარმოშობის ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურობაზე არ არის მნიშვნელოვნად დამოკიდებული. თუმცა მეტად მოსალოდნელია გაზაფხული-შემოდგომის პერიოდში, რაც აღნიშნული საქმიანობის გააქტიურებას უკავშირდება.

ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები შესაძლებელია წარმოიქმნას წლის ნებისმიერ სეზონზე. თუმცა კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, ამ სახის ნარჩენების გენერირების ალბათობა ზამთრის სეზონზე მნიშვნელოვნად ნაკლებია.

ადმინისტრაციული პერსონალის მხრიდან ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობაზე სეზონური გავლენა მინიმალურია.

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში

ადგილობრივი ხელისუფლება: საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ვალდებულება ადგილობრივ ხელისუფლებას (მუნიციპალიტეტებს) ეკისრება. თავისი კომპეტენციის ფარგლებში დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურის მიერ განსახილველი დაცული ტერიტორიების მიმდებარე დასახლებულ პუნქტების უმეტესობაში ხდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება და მათი ტრანსპორტირება დედოფლისწყაროს მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე, რომლის ფართობი 60986,19 $მ^2$-ს შეადგენს.

დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისთვის ნარჩენების გატანის სერვისის მიწოდება ხდება ორი სახით: შედარებით მოზრდილი დასახლებული პუნქტების ფარგლებში (მოსახლეობის 85%) განლაგებულია კონტეინერები და მუნიციპალური სამსახურის მიერ პერიოდულად ხდება მათი დაცლა და მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე გატანა. შედარებით მცირე ზომის დასახლებებში (მოსახლეობის 14%), სადაც საგზაო ინფრასტრუქტურა ნაკლებად განვითარებულია, მოქმედებს ე.წ. „ზარის პრინციპი“.. მოსახლეობის 1% მომსახურების გარეშეა დარჩენილი. განსახილველი დაცული ტერიტორიების მიმდებარე დასახლებებში ძირითადად მოქმედებს ე.წ. „ზარის პრინციპი“. ზოგან კი სერვისი ხელმისაწვდომი არ არის.

ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის მომსახურება მიეწოდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული კომერციული ობიექტების 70%-ს. შესაბამისად, კომერციული ობიექტების 30% მომსახურების გარეშეა დარჩენილი.

2023 წლის 23 თებერვალს დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის საკრებულოს განკარგულება N2-ს თანახმად დამტკიცდა და ძალაში შევიდა „დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის ხუთ წლიანი (2023-2027 წწ.) გეგმა.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვებას და გატანას ახორციელებს:

- ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე;
- ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციებზე, მათ შორის:
  - რეინჯერთა სადგურის ტერიტორია და მასთან არსებული სასტუმრო;
  - დალის წყალსაცავთან არსებული სათევზაო ადგილი;
  - ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიური ტერიტორიები;
- ვიზიტორების და მწყემსების გავლენით დაბინძურებული უბნები დაცული ტერიტორიების საზღვრებში;
- რეინჯერები აქტიურად თანამშრომშრომლობენ სასაზღვრო პოლიციასთან ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საკითხებში.

კონტეინერები ადმინისტრაციის ეზოში

მოიჯარე კომპანიები: მოიჯარე კომპანიების და ფიზიკური პირების (მათ შორის საძოვრებით მოსარგებლეები) ვალდებულებაა თავად უზრუნველყონ მათი მართვის ქვეშ არსებული ობიექტების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და გატანა. თუმცა, არის შემთხვევები, როდესაც ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია ახორციელებს აღნიშნული ეკოტურისტული ლოკაციების ფარგლებში, უსისტემოდ გავრცელებული ნარჩენების შეგროვებას (მათ შორის პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში). განსახილველ დაცულ ტერიტორიაზე გაიჯარებულია ფართი სამონადირეო მეურნეობაზე (შპს „იორის ჭალები“) და სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტებზე.

კონტრაქტორი კომპანიები: საჭიროების შემთხვევაში სხვადასხვა ლოკაციებზე განხორციელებული სამშენებლო და სარემონტო სამუშაოების შედეგად წარმოქმნილი ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენების შეგროვების და შემდგომი მართვის პასუხისმგებლობა, აღნიშნული სამუშაოების შემსრულებელ, ტენდერის გზით გამოვლენილ კომპანიებს ეკისრებათ. აღნიშნული საკითხი რეგულირდება მათთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა

არსებული მდგომარეობით ნარჩენების მართვისთვის საჭირო ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა შემოიფარგლება შემდეგით:

სატრანსპორტო საშუალებები: დღეისათვის რეინჯერები ნარჩენებს აგროვებენ ხელით და გადააქვთ დაცული ტერიტორიების კუთვნილი ავტომანქანებით მუნიციპალიტეტის მიერ განთავსებულ უახლოეს ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებამდე. ადმინისტრაციას ჰყავს 2 ერთეული ,,სუზუკი ჟიმნის“ და 1 ერთეული „მიცუბიშის პიკაპის“ ტიპის ავტომანქანა. ავტომანქანები მოძველებულია და საჭიროებს პერმანენტულ რემონტს

ურნები და კონტეინერები: დაცული ტერიტორიის ფარგლებში ნარჩენების შესაგროვებელი აღჭურვილობა განთავსებული არ არის. სარეინჯეროს ეზოში არსებობს ორი ცალი ლითონის ურნა, ხოლო სარეინჯეროს პერიმეტრის გარეთ დგას ლითონის კასრი, რომელშიც, არსებულლი პრაქტიკის მიხედვით, წვავენ ნარჩენებს. (იხ სურათები 6.3.2.1.).

სურათები 6.3.2.1. არსებული ნარჩენების შესაგროვებელი ინვენტარი ჭაჭუნის აღკვეთილის სარეინჯერო სადგურის ტერიტორიაზე

ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი განლაგებულია ქ. დედოფლისწყაროს ცენტრში, არსებული პრაქტიკა ითვალისწინებს ნარჩენების ერთიანად შეგროვებას და შემდგომ გატანას ეზოს გარეთ, მუნიციპალიტეტის მიერ განთავსებულ შესაგროვებელ კონტეინერებამდე. ადმინისტრაციული შენობის ეზოში განთავსებულია 2ც. 120ლ მოცულობის ნარჩენების შესაგვებელი კონტეინერი, ასევე შენოლბის შესასვლელში განთავსებულია მცირე ზომის (30 ლ მოცულობის) ლითონის ურნა (იხ. სურათი 6.3.2.2.).

სურათი 6.3.2.2. ნარჩენების შესაგროვებელი ინვენტარი ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე

ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტიროაზე არ არის დანერგილი ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების ეფექტიანი პრაქტიკა.

ჭაჭუნის აღკვეთილი ესაზღვრება აზერბაიჯანის რესპუბლიკის საზღვარს, შესაბამისად დაცულ ტერიტორიაზე ასევე განლაგებულია სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტები. დაცული ტერიტორიის რეინჯერები მჭიდროდ თანამშრომლობენ მესაზღვრეებთან.

ნარჩენების შენახვის/დასაწყობების უბანი: დღეისათვის, დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ცალკე გამოყოფილი უბანი, სადაც შესაძლებელი იქნება ნარჩენების (მათ შორის სახიფათო ნარჩენების) დროებითი შენახვა, განთავსებული არ არის.

საინფორმაციო ნიშნები: ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში წარმოდგენილია საინფორმაციო დაფა დაცული ტერიტორიის ამსახველი რუკით. ფრინველებზე დაკვირვების ადგილებში განთავსებულია ამ ადგილებში მობინადრე ფრინველების ამსახველი საინფორმაციო დაფები (იხ. სურათი 6.3.2.3). ხოლო რაც შეეხება ნარჩენების მართვის კუთხით საინფორმაციო ნიშნებს - ისინი ჭაჭუნის ტერიტორიაზე წარმოდგენილი არ არის.

სურათი 6.3.2.3

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები

დღეისათვის ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციაში არ არსებობს ცალკე გამოყოფილი საშტატო ერთეული, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ნარჩენების მართვაზე. ნარჩენების მართვის ორგანიზაციული საკითხების გადაწყვეტა ხდება დირექტორის მიერ. ნარჩენების შეგროვების და მართვის პროცესში აქტიურად არიან ჩართული რეინჯერები.

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში

დღეისათვის ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციას არ ჰყავს კონტრაქტორი კომპანიები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანას, შეგროვებას, ტრანსპორტირებას ან განთავსებას. ასევე არ არსებობს ხელშეკრულების გაფორმების პრაქტიკა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიებთან. ადმინისტრაცია ნარჩენების მართვის სფეროში თანამშრომლობს მხოლოდ მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურებთან.

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა

ვიზიტორების ნარჩენები: დღეისათვის ჭაჭუნის აღკვეთილის ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, ვიზიტორების მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების შეგროვება და შემდგომი მართვა ხორციელდება ორი ძირითადი პრინციპით:

- ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიებზე მოქმდებს პრინციპი - „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ (თავად ვიზიტორების მხრიდან ხდება ნარჩენების უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში განთავსება).
- სარეინჯერო სადგურის ტერიტორიიდან და მასთან არსებულ სასტუმროს ტერიტორიიდან ნარჩენების შეგროვება ხდება რეინჯერების მიერ. შეგროვებული ნარჩენები გამოიტანება ადმინისტრაციის კუთვნილი სატრანსპორტო საშუალებებით და თავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში. აქვე აღსანიშნავია, რომ ზაფხულში, როდესაც ჩრდილში ჰაერის ტემპერატურა 40^0C აღწევს, ნარჩენების კონტეინერში შეგროვება გარკვეულ რისკებს უკავშირდება. ამ დროს ნარჩენებს წვავენ დაგროვებისთანავე.

დაცული ტერიტორიების ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკა არ არსებობს.

ადმინისტრაცია: ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში ნარჩენების მართვის შედარებით ეფექტური მეთოდებია დანერგილი. ნარჩენების მართვის პროცესი გარკვეულწილად სეპარირებულ შეგროვებასაც ითვალისწინებს.

შერეული მუნიციპალური ნარჩენები გროვდება ადმინისტრაციის მიერ და დაგროვების შესაბამისად გაიტანება ეზოს გარეთ არსებულ მუნიციპალურ კონტეინერებში. აღნიშნულ პროცესში მინის, ლითონის ან პლასტმასის მცირე ზომის ნარჩენების განცალკევების პრაქტიკა არ არსებობს. თუმცა ადმინისტრაციის ძალისხმევით ცალკე გროვდება ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ქაღალდის ნარჩენები (ძირითადად მაკულატურა).

აქვე უნდა აღვნიშნოთ რომ, ჭაჭუნის აღკვეთილი ესაზღვრება აზერბაიჯანის რესპუბლიკას და ტერიტორიაზე შემოსული ვიზიტორის პირადი მონაცემები იგზავნება სასაზღვრო პოლიციაში. შედეგად ადმინისტრაციაში გროვდება ვიზიტორების პირადი მონაცემების შემცველი მაკულატურა, რომლის გატანა მუნიციპალურ კონტეინერში ან ნაგავსაყრელზე არ მიაჩნიათ მართებულად. ჭაჭუნის აღკვეთილის და ვაშლოვანის დაცული ტარიტორიების ადმინისტრაციები ერთ შენობაშია განთავსებული, და მათ ესაჭიროება ქაღალდის დასაქუცმაცებელი დანადგარი - ე.წ. შრედერი, იმისათვის რომ უცხო პირებს არ ქონდეთ წვდომა ვიზიტორების პირად მონაცემებთან. შრედერს გამოიყენებს ორივე დაცული ტერიტრორიის ადმინისტრაცია.

ადმინისტრაციის პერსონალი ცდილობს განცალკეებით შეაგროვოს მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენები (ადგილზე ვიზიტის დროს ამ ტიპის ნარჩენებს ძირითადად მცირე ზომის შერეული ბატარეები და აკუმულატორები წარმოადგენდა). თუმცა ამ ეტაპზე არ არსებობს როგორც მათი დროებითი შენახვის, ასევე შესაბამისი კონტრაქტორებისთვის გადაცემის და შემდგომი მართვის ეფექტური მეთოდები.

მოსახლეობა: როგორც აღინიშნა, მოსახლეობის მიერ წარმოქმნილი შერეული მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ორი მეთოდია დანერგილი: შეგროვება მუნიციპალურ კონტეინერებში ან მოქმედებს ე.წ., ზარის პრინციპი“. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების ტრანსპორტირება ხდება მუნიციპალური სამსახურის - ა(ა)იპ „კომუნალური მომსახურების ცენტრი“-ს მიერ. საბოლოო განთავსება გათვალისწინებულია დედოფლისწყაროს მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე, რომელიც შპს „საქართველოს მყარი ნარჩენების მართვის კომპანიის“ ბალანსზეა. პოლიგონის ფართობი 60986,19 $მ^2$ შეადგენს. ნაგავსაყრელი კეთილმოწყოობილია, შემოღობილია, მოწყობილია შიდა გზები, წყალარინების არხები,

ელექტროფიცირებულია, აღჭურვილია სასწორით. პოლიგონზე ნარჩენების განთავსება 2007 წლიდან ხდება. ყოველდღიურად პოლიგონზე 110 $მ^3$ ნარჩენის განთავსება ხდება. გათვალისწინებულია განთავსებული ნარჩენების პერიოდული დაფარვა მიწის ფენით.

მეცხოველეობის ფერმები და მწყემსები: საველე შესწავლის პროცესში ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიების ფარგლებში მწყემსების მიერ დაბინძურებული მნიშვნელოვანი უბნები არ გამოვლენილა. აღკვეთილის ტერიტორიაზე დაახლოებით 1398 ჰა საძოვარია, ხოლო მიმდებარე ტერიტორიაზე 33 ფერმა, სადაც ძოვს დაახლოებით 1 500 სულამდე მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი და 120 000-მდე ცხვარი. დაცული ტერიტორიის ფარგლებში მწყემსებისთვის გამოყოფილია 4 კორიდორი.

მწყემსების მიერ დარჩენილი მცირე რაოდენობით შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენები საკუთარი ძალებით გაიტანება და თავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტები: სასაზღვრო პოლიციის ბლოკ-პოსტებზე წარმოქმნილი მცირე რაოდენობით შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენები, თავად პოლიციის მიერ გროვდება პოლიეთილენის პაკეტებში და გაიტანება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები

ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიაზე მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს დალის წყალსაცავთან არსებული სათევზაო ადგილი, სადაც სპორტული თევზაობის მოყვარულები შემოდიან. ვინაიდან ამ ლოკაციაზე, და ზოგადად აღკვეთილის ტერიტორიაზე ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები წარმოდგენილი არ არის, რეინჯერების ინფორმაციით, ამ ლოკაციიდან ხშირად უწევთ ნარჩენების გამოტანა.

სურათი 6.4.1. დალის წყალსაცავთან სათევზაო ადგილი

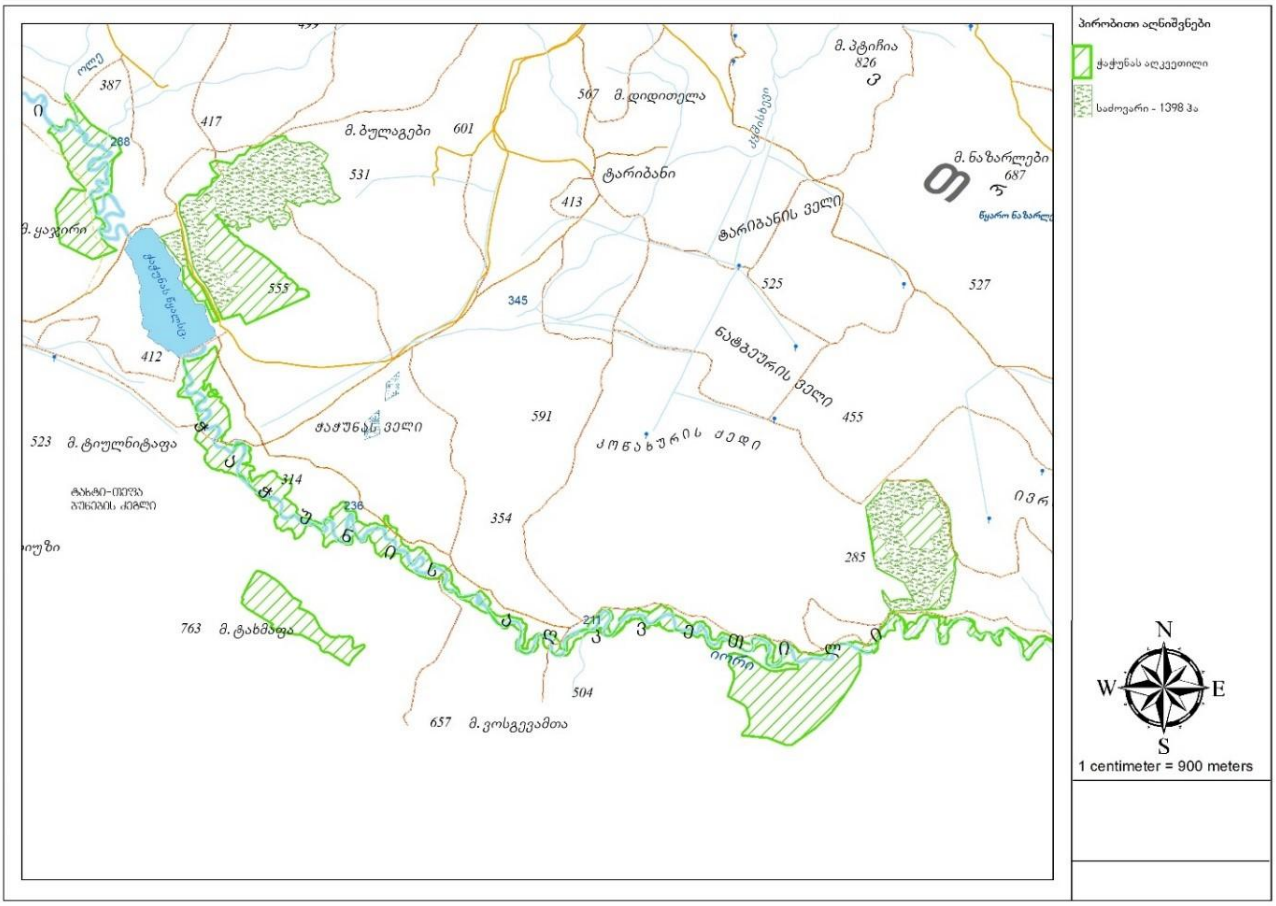

ასევე აღსანიშნავია დალის წყალსაცავის მიმდებარე ტერიტორია, სადაც მიმოფანტულია ქარის მიერ შემოთანილი ნარჩენები (ძირითადად ცელოფნის პარკები და პლასტიკის ბოთლები).

ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიაზე დაახლოებით 1398 ჰა საძოვარია (იხ. სურათი 6.4.1), ხოლო მიმდებარე ტერიტორიაზე 33 ფერმა, სადაც ძოვს დაახლოებით 1 500 სულამდე მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი და 120 000-მდე ცხვარი. მწყემსებისთვის გამოყოფილია 4 გადაადგილების კორიდორი.

სურათი 6.4.2. ჭაჭუნის აღკვეთილის საძოვრების რუკა

ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები დეტალურად აღწერილია მომდევნო პარაგრაფში.

რაც შეეხება ნარჩენების მართვის პროცესში უშუალოდ აღკვეთილის ადმინისტრაციის ძირითად გამოწვევებს, აღსანიშნავია შემდეგი საკითხები:

- საჭირო ფინანსური სახსრების სიმცირე;
- ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის და აღჭურვილობის ნაკლებობა;
- ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი აღრიცხვის პრაქტიკის არარსებობა;
- ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სუსტი პრაქტიკა ან არარასებობა;
- სეპარირებული ნარჩენების შემდგომი რეციკლირებისთვის რეგიონში სათანადო ინფრასტრუქტურის და საწარმოო ობიექტების ნაკლებობა;
- მარშრუტებისა და შეგროვების ეფექტიანი დაგეგმვის არარსებობა;
- საგანმანათლებლო-დასუფთავებითი ღონისძიებების არასაკმარისი რაოდენობა;
- კომპოსტირების პრაქტიკის არარსებობა;
- ხარვეზები ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს თანამშრომლობის პროცესში.

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები

დაბინძურების მთავარ წყაროებს მწყემსები და ვიზიტორები წარმოადგენენ.

ვიზიტორების მხრიდან დაბინძურების ძირითადი ლოკაციებია:

- დალის წყალსაცავთან წყალგამშვებ არხთან არსებული სათევზაო ადგილი, სადაც სპორტული თევზაობის მოყვარულები შემოდიან. ეს ადგილი წარმოადგენს ბუფერის ზონას 80 მ მანძილზე დაცული ტერიტორიიდან;

- დალის წყალსაცავის მიმდებარე ტერიტორია, სადაც ქარის მიერ დაცული ტერიტორიის ფარგლებში შემოიტანება ნარჩენები (ძირითადად ცელოფნის პარკები და პლასტიკის ბოთლები);
- სარეინჯერო სადგურთან არსებული სასტუმრო.

სურათი 6.4.3. სარეინჯერო სადგურთან არსებული სასტუმრო

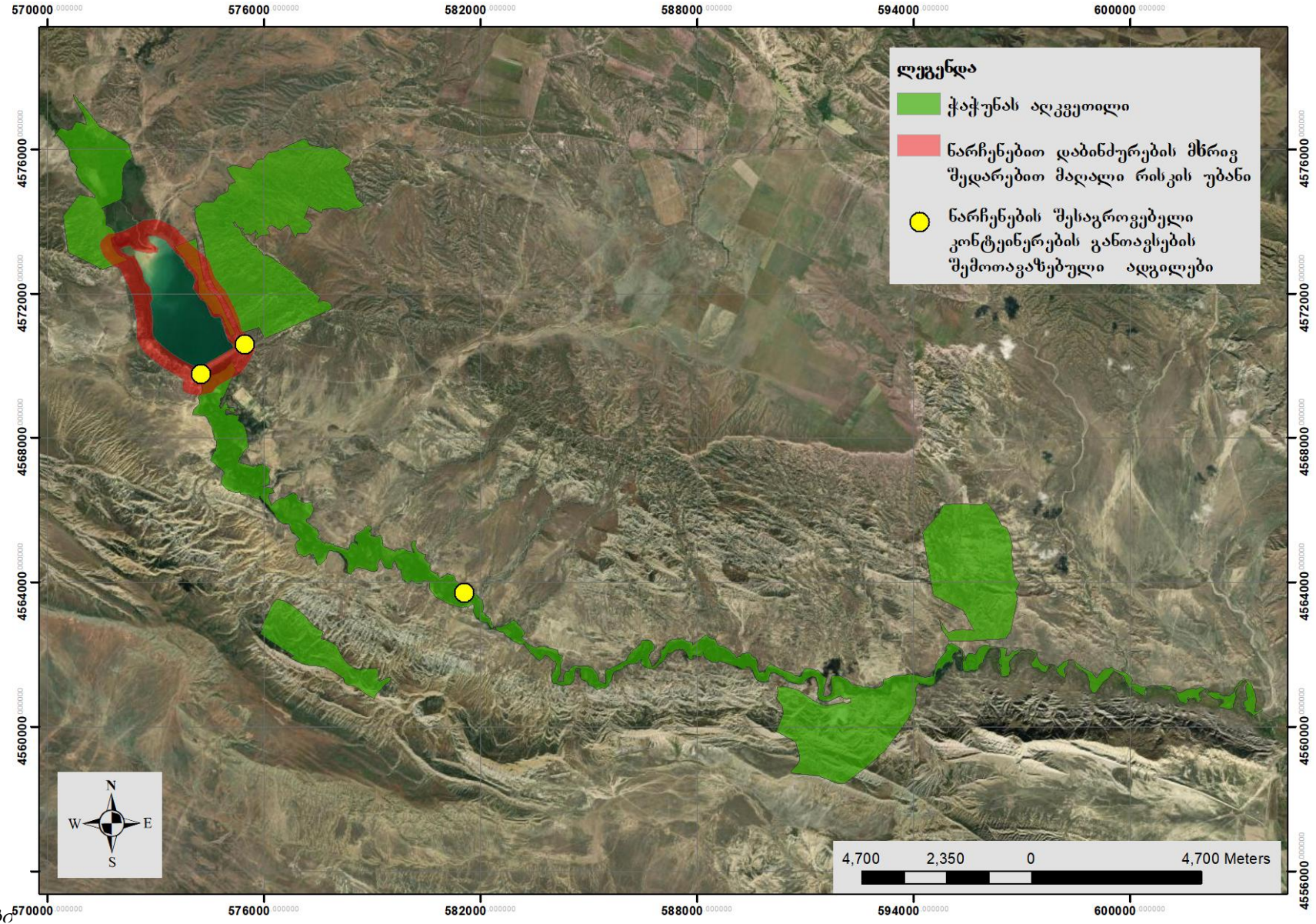

დაცული ტერიტორიების ნარჩენებით დაბინძურების კიდევ ერთი წყაროა მწყემსები. ჭაჭუნის ტერიტორიებზე არსებული საძოვრებით ტრადიციულად მწყემსები სარგებლობენ. აღკვეთილის მიმდებარედ 33 ფერმაა განლაგებული.

აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ადმინისტრაციის პერსონალის (რეინჯერების) ძალისხმევით ხშირად ხდება ასეთი ადგილების დასუფთავება. გარდა ამისა, ადმინისტრაციის ინიციატივით პერიოდულად ტარდება დასუფთავების აქციები, სადაც მოხალისეებიც არიან ჩართულები. დასუფთავების აქციების ფარგლებში ძირითად სამიზნე ლოკაციებს საპიკნიკე ადგილები, მდინარეთა სანაპირო ტერიტორიები წარმოადგენს. 2023 წლის განმავლობაში ჩატარდა 7 დასუფთავების აქცია.

ნახაზზე 6.4.2. მოყვანილია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება.

ნახაზი 6.4.2. ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების რისკის მქონე ლოკაციები და ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განთავსების შემოთავაზებული

570000
576000
582000
588000
594000
600000
4576000
4572000
4568000
4564000
4560000
4556000
ლეგენდა
ჭაჭუნას აღკვეთილი
ნარჩენებით დაბინძურების მხრივ შედარებით მაღალი რისკის უბანი
ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განთავსების შემოთავაზებული ადგილები
N
W
E
S
4,700
2,350
0
4,700 Meters

ადდგილები

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი

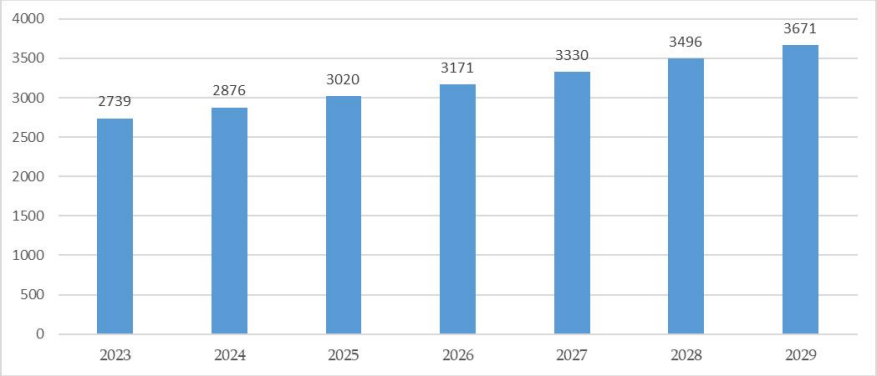
დღეისათვის ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციაში 10 საშტატო ერთეულია, მათ შრის 4 ადმინისტრაციული ერთეული და 6 რეინჯერი. ადმინისტრაციის ხელმძღვანელობასთან გასაუბრების შედეგად გამოიკვეთა, რომ მათ არ ყავთ ვიზიტორთა ცენტრის სპეციალისტი. ამჟამად პერსონალის რაოდენობრივი ზრდის განსაკუთრებული საჭიროება არ დგას. 5 წლიან პერსპექტივაში, პროგნოზირებულია, რომ ადმინისტრაციის მართვის შესაძლებლობების გაზრდის მიზნით პერსონალის რაოდენობა შეიძლება 20%-ით გაიზარდოს.

7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი

სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით 2023 წელს ჭაჭუნის აღკვეთილს ესტუმრა 2739 ვიზიტორი, რაც 2022 წლის მონაცემებთან შედარებით (2910 ვიზიტორი) 6%-ით შემცირდა. 5 წლიან პერიოდში ტურისტული ნაკადების საპროგნოზო მაჩვენებლები, სადაც პროგნოზირებულია საშუალოდ 5%-იანი წლიური მატება, მოცემულია ცხრილში 7.2.1.

ცხრილი 7.2.1. ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 5 წლიან პერიოდში, ვიზიტორი/წელ.

წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
ვიზიტორთა საპროგნოზო მაჩვენებლები	2739	2876	3020	3171	3330	3496	3671

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები

ჭაჭუნის აღკვეთილის ფარგლებში, 2023 წელს დამტკიცებული მენეჯმენტის გეგმის თანახმად, უახლოეს 9 წლიან პერიოდში განიხილება ახალი ეკოტურისტული სერვისების გაუმჯობესება: ბილიკების მარკირება, საპიკნიკეების და გადასახედების მოწყობა; ადგილობრივი ისტორიულ-კულტურული და არქეოლოგიური ძეგლების ინტეგრაცია ტურისტულ პროდუქტში; ფრინველებზე დაკვირვების ინფრასტრუქტურის მოწყობა და სხვა.

მსგავსი ეკოტურისტული სერვისების განვითარების გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში სამუშაოები განხორციელდება ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანიების საშუალებით. დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და საჭიროების შემთხვევაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) ინვესტორს ან მშენებელ კომპანიას დაეკისრება.

7.4 ნარჩენების საპროგნოზო მაჩვენებლები

უახლოეს 5 წლიან პერიოდში ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობრივი შემადგენლობის მნიშვნელოვანი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის და შესაბამისი იქნება წინამდებარე დოკუმენტის ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილ ჩამონათვალთან.

რაც შეეხება ნარჩენების რაოდენობრივი ცვლილების საპროგნოზო მაჩვენებლებს - დღეისათვის არ არსებობს ზუსტი სტატისტიკური მონაცემები დაცულ ტერიტორიაზე წარმოქმნილი და შეგროვებული ნარჩენების ზუსტი რაოდენობის შესახებ. წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილი გათვლები ეფუძნება ადგილზე მოპოვებულ ინფორმაციას (მათ შორის ადმინისტრაციის გამოკითხვის შედეგებს), გარკვეულ ექსპერტულ დაშვებებსა და სხვა მსგავს პროექტებში გამოყენებულ ინდექსებს.

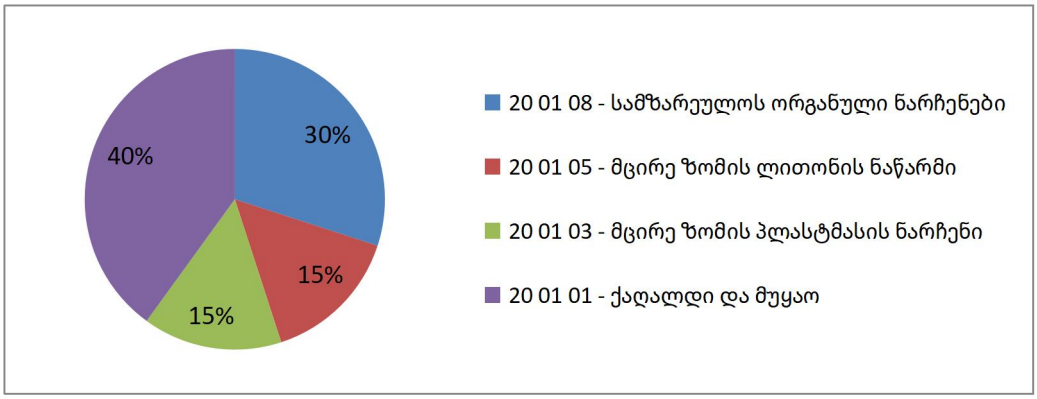
ვიზიტორები: ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების საშუალო რაოდენობა შეადგენს 0,5 კგ/კაც/დღე-ში. ვიზიტორების 5 წლიანი ზრდის პროგნოზის (იხ. ცხრილი 6.1.1.) გათვალისწინებით ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ჯამური რაოდენობები მოცემულია ცხრილში 7.4.1.

ცხრილი 7.4.1. ნარჩენების საპროგნოზო რაოდენობრივი მაჩვენებელი 5 წლიან პერიოდში, ტ/წელ

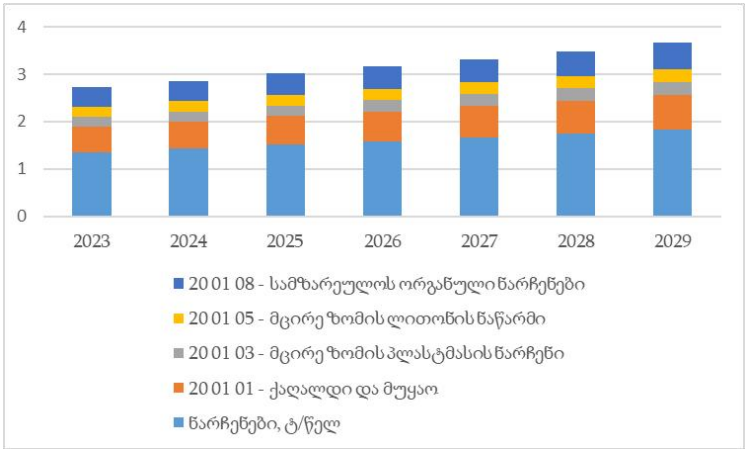
წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
ნარჩენები, კგწელ	1369,5	1438	1510	1585,5	1665	1748	1835,5
ნარჩენები, ტ/წელ	1,36	1,43	1,51	1,58	1,66	1,74	1,83

ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიახლოებითი შემადგენლობა ნაჩვენებია დიაგრამებზე 7.4.1. და 7.4.2.

დიაგრამა 7.4.1. ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის მიახლოებითი გადანაწილება

დიაგრამა 7.4.2. 5 წლიან პერიოდში ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების წლიური რაოდენობები შემადგენლობის მიხედვით, ტ/წელ

ადმინისტრაცია: კონსერვატიული მიდგომით ადინისტრაციული შენობის ფარგლებში პერსონალის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების (საყოფაცხოვრებო და სახიფათო) საშუალო რაოდენობა შეადგენს 1,0 კგ/კაც/დღე-ში. იმის გათვალისწინებით, რომ ადინისტრაციულ შენობაში ერთდროულად 5 კაცზე მეტი არ იმყოფება, ნარჩენების რაოდენობაა 5 კგ/დღ და 5 * 240 = 1200 კგ/წელ (1,2 ტ/წელ). ადმინისტრაციის თანამშრომლების 5 წლიანი ზრდის პროგნოზის გათვალისწინებით 2029 წლისთვის ნარჩენების მიახლოებით რაოდენობად პროგნოზირებულია: 12 კგ/დღ და 12 * 240 = 2880კგ/წელ (2,8 ტ/წელ).

ადმინისტრაციული შენობის ეზოს პერიოდული დასუფთავების შედეგად ასევე წარმოიქმნება ე.წ. „მწვანე ნარჩენები“ საშუალო წლიური რაოდენობით 500 კგ/წელ (0,5 ტ/წელ). 5 წლიან პერსპექტივაში აღნიშნული ნარჩენების რაოდენობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

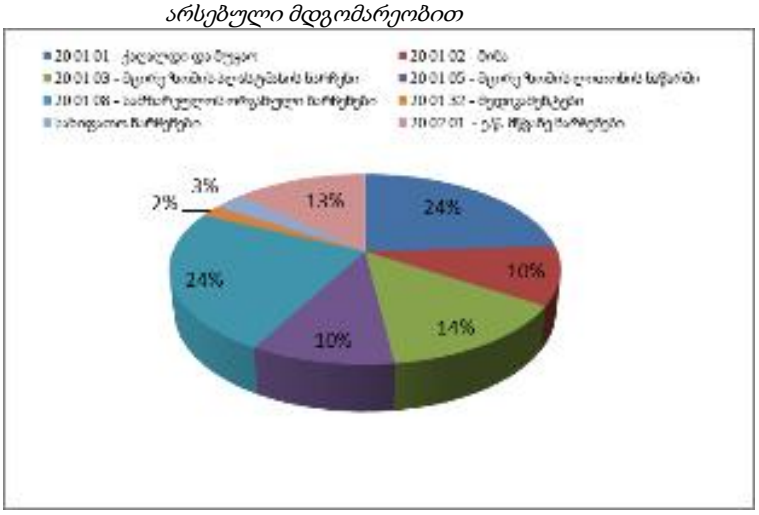
ადინისტრაციის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების ჯამური რაოდენობა შეადგენს:

- არსებული მდგომარეობით: 1,2 + 0,5 = 1,7 ტ/წელ;
- 10 წლიან პერსპექტივაში: 2,8 + 0,5 = 3,3 ტ/წელ.

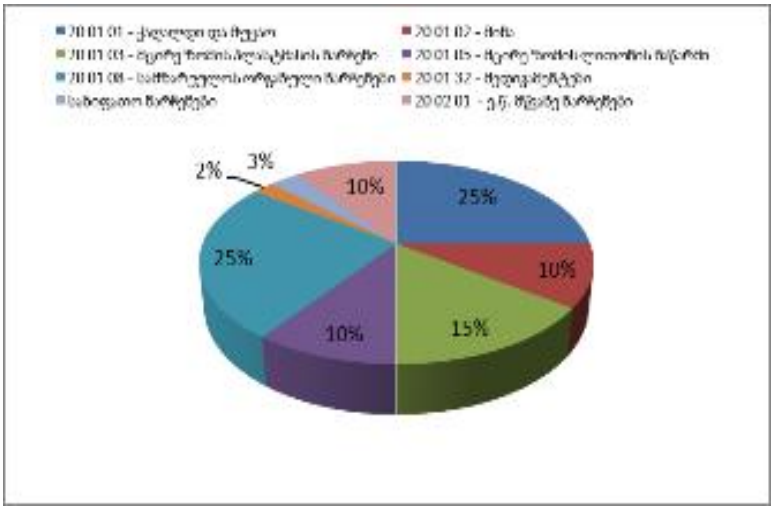
ადმინისტრაციის შენობაში წარმოქმნილი მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიახლოებითი შემადგენლობა ნაჩვენებია დიაგრამებზე 7.4.3. და 7.4.4.

დიაგრამა 7.4.3. ადმინისტრაციის შენობაში წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის მიახლოებითი გადანაწილება

არსებული მდგომარეობით

10 წლიან პერსპექტივაში

მოსახლეობა: განსახილველი დაცული ტერიტორიის სიახლოვეს არსებულ დასახლებულ პუნქტებში უახლოეს 5 წლიან პერიოდში მოსახლეობის რაოდენობის მნიშვნელოვანი ზრდა

მოსალოდნელი არ არის. დღეისათვის ზოგიერთ დასახლებაში აღინიშნება მუდმივი მოსახლეობის კლება. შესაბამისად 5 წლიან პერსპექტივაში მოსახლეობის მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

მეცხოველეობის ფერმერები: როგორც ზემოთ აღინიშნა, მეცხოველეობის ფერმებში წარმოიქმნება: ცხოველური წარმოშობის ფეკალური მასა, დაცემული ცხოველი და შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენები.

ლიტერატურული წყაროების ანალიზის საფუძველზე ერთი მსხვილფეხა საქონელი დღეღამის განმავლობაში წარმოქმნის დაახლოებით 60 ლ ფეკალურ მასას. წვრილფეხა საქონელის მიერ წარმოიქმნება დაახლოებიოთ 20 ლ ფეკალური მასა. მოპოვებული ინფორნაციის მიხედვით განსახილველი დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე მეცხოველეობის ფერმებში ამჟამად 1500 მსხვილფეხა და 120 000 წვრილფეხა საქონელი ჰყავს. შესაბამისად წარმოქმნილი ნაკელის მიახლოებით რაოდენობა შეადგენს:

$$(1500 \times 60 \times 365 / 1000) + (120\,000 \times 20 \times 365 / 1000) = 32850 + 876000 \approx 908\,850\ м^3$$

აქვე აღსანიშნავია, რომ საკუთრივ ფერმების ტერიტორიაზე წარმოიქმნება აღნიშნული მასის მაქსიმუმ 10-15%. დანარჩენ პერიოდს საქონელი ატარებს ღია საძოვრებზე. შესაბამისად ფეკალური მასის მაქსიმალური მოცულობა, რომელიც წარმოიქმნება ფერმების ტერიტორიაზე და შემდგომ მართვას ექვემდებარება, არის:

$$908\,850 \times 0{,}15 = 136\,327\ м^3.$$

5 წლიან პერსპექტივაში შესაძლებელია, რომ ეს რაოდენობა 20%-ით გაიზარდოს. შესაბამისად 2029 წლისთვის ფეკალური მასის პროგნოზირებული მოცულობა იქნება:

$$136\,327 + (136\,327 \times 0.20) = 163\,592{,}4\ м^3.$$

რაც შეეხება დაცემულ ცხოველებს (02 02 02 - ცხოველური ქსოვილების ნარჩენები). ამ ტიპის ნარჩენების ზუსტი პროგნოზირება შეუძლებელია. ანალოგიური წარმადობის ფერმერული მეურნეობის პრაქტიკუდან გამომდინარე შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ თითოეულ ფერმაში წლის განმავლობაში წარმოიქმნება 3-5 ერთეული დაცემული ცხოველი (დაახლოებით 0,6 ტ). შესაბამისად, დაცემული ცხოველების საერთო რაოდენობა იქნება:

$$33 \times 0.6 = 19{,}8\ т/წელ.$$

თითოეული ფერმა წლის განმავლობაში საშუალოდ წარმოქმნის დაახლოებით 0,2 ტ/წელ შერეულ საყოფაცხოვრებო ნარჩენს. შესაბამსიად შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების ჯამური რაოდენობა იქნება:

$$33 \times 0.2 = 6{,}6\ т/წელ.$$

შემოსული მწყემსები: დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსული მწყემსების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა, საორიენტაციო შეფასებით, 0,5 ტ/წელ-ს არ აღემატება. ნარჩენები უმეტესწილად შერეულ საყოფაცხოვრებო ნარჩენებს წარმოადგენენ. ისინი ძირითადად ზამთრის სეზონზე წარმოიქმნება. 5 წლიან პერსპექტივაში აღნიშნული წყაროებიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

სასაზღვრო პოლიცია: სასაზღვრო პოლიციის ბლოგ-პოსტების საქმიანობის სპეციფიკის შესახებ ინფორმაციაზე წვდომა შეზღუდულია. აქედან გამომდინარე მათ მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების ზუსტი სახეობრივი და რაოდენობრივი იდენტიფიცირება ვერ მოხერხდა. თუმცა არსებული ინფორმაციით სასაზღვრო ბლოკ-პოსტებზე წარმოიქმნება ძალზედ მცირე რაოდენობით (არაუმეტეს 0,5 ტ/წელ) შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენები.

კონტრაქტორი კომპანიები: დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ან ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების მოწყობის პროცესში წარმოიქმნება სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის სახიფათო ნარჩენებიც). როგორც აღინიშნა, ამ ტიპის ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ინვესტორ ან კონტრაქტორ სამშენებლო კომპენიებს ეკისრება. დღეისათვის აღნიშნული წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობების ზუსტი პროგნოზირება შეუძლებელია. უხეში შეფასებით დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ამ ტიპის ნარჩენები დაახლოებით 0,5-1,0 ტ/წელ-ს შეადგენს. პერსპექტივაში აღნიშნული ნარჩენების რაოდენობა 100-200%-ითაც შეიძლება გაიზარდოს. ნარჩენების რაოდენობრივი მაჩვენებლები განსაზღვრული უნდა იყოს ინდივიდუალურ პროექტებში, პროექტის სპეციფიკისა და მასშტაბების მიხედვით და ასახული უნდა იყოს ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში.

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მიხედვით ნარჩენების მართვა გულისხმობს: ნარჩენების შეგროვებას, დროებით შენახვას, წინასწარ დამუშავებას, ტრანსპორტირებას, აღდგენას და განთავსებას, ასევე ამ საქმიანობების, ღონისძიებებისა და ოპერაციების ზედამხედველობას და ნარჩენების განთავსების ობიექტების შემდგომ მოვლას.

წინამდებარე პარაგრაფში შეფასებულია ნარჩენების მართვის ძირითადი ეტაპების გონივრული ალტერნატივები. განსახილველი დაცული ტერიტორიების სპეციფიკიდან და სიტუაციური ანალიზიდან გამომდინარე შერჩეულია ოპტიმალური ვარიანტები, რაც შემდგომ პარაგრაფებში განხილულია უფრო დეტალურად.

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები

წინა პარაგრაფებში წარმოდგენილი „ვინ, სად, რა“ ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ დღეისათვის განსახილველი დაცული ტერიტორიების დაბინძურების ძირითად წყაროებს წარმოადგენენ: ფერმერები/მწყემსები; მეთევზეები და ვიზიტორები. ერთი მხვრივ, დაცული ტერიტორიები ხელს უწყობს ფერმერების/მწყემსებისა და მოსახლეობის კეთილდღეობას და უზრუნველყოფს მათთვის ბუნებრივი რესურსებით მდგრად სარგებლობას. მეორე მხრივ, ხდება ბუნებრივი რესურსების „არამომხმარებლურ“ გამოყენებაზე დაფუძნებული ალტერნატიული შემოსავლების, როგორიცაა ეკოკტურიზმი, დანერგვა.

აღნიშნულ წყაროებთან მიმართებაში ნარჩენების მოცულობების შემცირების ღონისძიებების გატარების პრაქტიკული ღირებულება საკმაოდ მაღალია. თავისი კომპეტენციის ფარგლებში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მხრიდან ნარჩენების შემცირების ალტერნატიული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია:

- საკუთარი ნარჩენების მოცულობების შემცირება საჭირო მასალების და საშუალებების ოპტიმალური შერჩევის გზით, მაგალითად: სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
- ვიზიტორთა ცენტრში ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა);
- საკითხის გათვალისწინება მოიჯარე (მათ შორის მწყემსებთან და ფერმერებთან) და კონტრაქტორ კომპანიებთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები

ჭაჭუნის აღკვეთილისთვის განხილულია ნარჩენების შეგროვების შემდეგი ალტერნატივები:

1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განლაგებას მხოლოდ დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან, ხოლო დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე დაინერგოს პრინციპი „ნარჩენების გარეშე – გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს”;
2. ნარჩენების შესაგროვებელი დიდი ზომის კონტეინერების განლაგება დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან (ნარჩენების შეგროვების ძირითადი პუნქტი). ასევე, შედარებით მცირე ზომის კონტეინერების განლაგება მოხდეს პოპულარულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზეც (შეგროვების წინასწარი პუნქტები).

- შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ;
- შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება კონტრაქტორი კომპანიის დახმარებით.

1-ლი ვარიანტის შემთხვევაში საჭიროა მეტი ძალისხმევა ეფექტიანი განათლების სისტემის დანერგვისა და კარგად განსაზღვრული წესების დაცვის უზრუნველყოფის მხრივ.

მე-2 ვარიანტი მოითხოვს მეტ ფინანსურ და ადამიანურ რესურს შეგროვების წინასწარი პუნქტების მომსახურების მიზნით. ამ შემთხვევაში ასევე აუცილებელია მკაცრი კონტროლის მექანიზმების დანერგვა და მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება, რომ ადგილი არ ჰქონდეს საპირისპირო შედეგებს (მაგ. შეგროვების წინასწარი პუნქტების დაზიანება მარგინალური ამინდის ან სხვადასხვა ადამიანური ფაქტორების გამო; და ა.შ.).

აღკვეთილის ტერიტორიაზე შესვლა შესაძლებელია 5 სხვადასხვა მისასვლი გზით და ასევე დალის წყალსაცავჯთან არსებული დამბის მხრიდან. შესაბამისი ალტერნატივის შერჩევისას გათვალისწინებული იყო ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციები და ამ ლოკაციებიდან მათი გამოტანის მოხერხებულობა (გზების ტექნიკური მდგომარეობა). აქედან გამომდინარე ამ ტერიტორიების ფარგლებში განხილულია ნარჩენების შეგროვების სხვადასხვა (კომბინირებული) ალტერნატივები.

- მე-2 ალტერნატიული ვარიანტის ფარგლებში, დალის წყალსაცავთან არსებულ პოპულარულ სათავზაო ადგილთან დაიდგეს ლითონის, მყარი კონსტრუქციის მქონე საშუალო ზომის ნარჩენების შესაგროვებმელი კონტეინერი (X 574259 Y 4569788). რეინჯერის ინფორმაციით ხსენებული ლოკაცია ემთხვევა პატრულირების მარშრუტს, რაც გაამარტივებს ნარჩენების შეგროვების პროცესს;
- მე-2 ალტერნატიული ვარიანტის ფარგლებში, ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერისთვის შემოთავაზებულია კიდევ ერთი ლოკაცია (X 0575456; Y 4570610), სადაც იკვეთება სხვადასხვა ლოკაციაზე მისასვლელი გზები (ტახტი ტეფას ვულკანების ბილიკი და რომლის სიახლოვეს (600-700 მ) განლაგებულია საოჯახო სასტუმრო „დალის მთა“
- სხვა ლოკაციების შემთხვევაში ვიზიტორებისთვის მოქმედებს პრინციპი „ნარჩენების გარეშე – გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს”

დღეისათვის, წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი ანალიზის მიხედვით ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანისთვის კონტრაქტორი კომპანიების გამოყენება ფინანსური და ტექნიკური თვალსაზრისით არ არის მიზანშეწონილი. ნარჩენების ეფექტური მართვის მიზნით უმჯობესია ნარჩენების გამოტანა განახორციელონ დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომლებმა, არსებული პრაქტიკის მიხედვით.

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების წინასწარი დამუშავება სხვა ოპერაციებთან ერთად გულისხმობს სეპარირებასაც, რაც თავის მხრივ წარმოადგენს ნარჩენების შეგროვების ისეთი მეთოდების გამოყენებას, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობისათვის განცალკევებულია სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვისთვის მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების მიღება, იმის თაობაზე თუ რა ტიპის ნარჩენები უნდა ჩაერთოს დამუშავების (აღდგენის) პროგრამაში. თავის მხრივ ამისთვის საჭიროა ასეთი ტიპის ნარჩენების გასაღების ბაზრების/შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირება.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს მოქმედებს ქაღალდის და პლასტიკის გადამამუშავებელი ობიექტი. ამათან გასათვალისწინებელია, რომ ასეთი ობიექტების ტექნოლოგიური ხაზები არ არის გათვლილი სხვადასხვა ფიზიკურ კონდიციაში მყოფი ნარჩენების რეციკლირებაზე. გარკვეული სირთულეებია ტრანსპორტირების ოპერაციებთან დაკავშირებით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ასევე დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ანალიზის საფუძველზე შემოთავაზებულია სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივი დანერგვის ალტერნატივები, კერძოდ:

- საწყის ეტაპზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი), რასაც ძირითადად სადემონტრაციო, საგანმანათლებლო და ცნობიერების ამაღლების მიზნები ექნება;
- შემდგომ ეტაპებზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა დაცული ტერიტორიების სხვა, დიდი აქტიურობის მქონე ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, კერძოდ რეინჯერთა სადგურის ტერიპტორიაზე. ასევე ვალდებულებების დაკისრება მოიჯარე და კონტრაქტორი კომპანიებისთვის. აღნიშნულ ეტაპებზე დიდი მნიშვნელობა მიენიჭება ნარჩენების გასაღების ბაზრების და შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირებას.

ჭაჭუნის აღკვეთილის სპეციფიკის გათვალისწინებით შემოთავაზებულია ერეთ-ერთი სახის ნარჩენის წინასწარი დამუშავების ალტერნატივა, კერძოდ:

როგორც ზემოთ აღინიშნა ჭაჭუნის აღკვეთილი ესაზღვრება აზერბაიჯანის რესპუბლიკას და ტერიტორიაზე შემოსული ვიზიტორების უმრავლესობის პირადი მონაცემები იგზავნება სასაზღვრო პოლიციაში. შედეგად ადმინისტრაციაში გროვდება ვიზიტორების პირადი მონაცემების შემცველი მაკულატურა (100 კგ/წელ.). პირადი მონაცემების დაცვის მიზნით შემოთავაზებულია, რომ მოხდეს ამ ტიპის ნარჩენების ადგილზე დაქუცმაცება ე.წ. შრედერის გამოყენებით (ნარჩენების მართვის კოდექსის შესაბამისად აღდგენის და განტავსების ოპერაციები, კოდებით D13 და R12). იმის გათვალისწინებით, რომ ჭაჭუნის აღკვეთილის და ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია განთავსებულია ერთ ადმინისტრაციულ შენობაში, შრედერს გამოიყენებს ორივე ადმინისტრაციის აპარატი.

არსებობს სხვა ალტერნატიული ვარიანტიც - ბოლო პერიოდში საქართველოში აქტიურდება მსგავსი ნარჩენების გადამამუშავებელი საწარმოები. შესაბამისად შესაძლებელია მოძიებული იქნეს შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორი კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს ამ ტიპის ნარჩენების გატანას და პირადი მონაცემების დაცვის გარანტიით მათ განადგურებას ან აღდგენას.

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების ადგილზე აღდგენის მხოლოდ ერთი ალტერნატიული ვარიანტი - კომპოსტირებაა ოპტიმალური (ნარჩენების მართვის კოდექსის მიხედვით - აღდგენის ოპერაცია კოდით „R3“).

ამ შემთხვევაშიც შემოთავაზებულია კომპოსტირების პრაქტიკის ეტაპობრივი დანერგვის ალტერნატივები, კერძოდ:

- საწყის ეტაპზე ნარჩენების კომპოსტირება ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი). *აქვე უნდა ავღნიშნოთ ის ფაქტო, რომ ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია განთავსებულია ერთ შენობაში ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების ადმინსტრაციასთან. ვინაიდან ჩენი გუნდის მიერ შემუშავებულია ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა, სადაც გათვალისწინებულია კომპოსტირების ყუთის დაყენება ადმინისტრაციული შენობის ეზოში, ეს ღონისძიება განხილული იქნება წინამდებარე ანგარიშშიც;*
- შემდგომ ეტაპებზე კომპოსტირების ღონისძიებების დანერგვა დაცული ტერიტორიების ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციაზე, კერძოდ სარეინჯერო სადგურის ტერიტორიაზე. თუმცა აღნიშნული ალტერნატივის პრაქტიკაში გამოყენება მხოლოდ მკაცრი კონტროლის პირობებში და დაცული ტერიტორიების კონსერვაციების პრინციპების დაცვის პარალელურად უნდა მოხდეს. კომპოსტირების დამატებითი ლოკაციების

შერჩევა დაცულ ტერიტორიაზე არსებული პირობების, მათ შორის ვიზიტორების აქტივობების გათვალისწინებით უნდა მოხდეს. ადმინისტრაციის ინიციატივა - დალის წყალსაცავთან კომპოსტირების ყუთის დაყენებაზე - უნდა შესრულდეს ადმინისტრაციის წარმომადგენლებსა და მეთევზეების (ნარჩენების წარმომქმნელები) მჭირო კომუნიკაციის გზით.

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტი ეს არის ობიექტი, სადაც ინახება ნარჩენები 3 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია აღდგენისთვის, ან 1 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია განთავსებისთვის. 50 ტონაზე ნაკლები არასახიფათო და 2 ტონაზე ნაკლები სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა და ოპერირება სპეციალურ რეგისტრაციას არ ექვემდებარება.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არასახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობის ალტერნატივა, როგორც ტექნიკური, ასევე გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით, არ არის ოპტიმალური გამოსავალი. უკეთესი ალტერნატიული ვარიანტია არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდეს დაგროვების შესაბამისად.

სახიფათო ნარჩენები მცირე რაოდენობებიდან გამომდინარე ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა პრაქტიკული თვალსაზრისით გამართლებულია მხოლოდ ადმინისტრაციული და ვიზიტორთა შენობის ფარგლებში, რომელმაც საგანმანათლებლო ფუნქციაც შეიძლება შეითავსოს. შემოთავაზებულია ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის კუთხის მოწყობა ადმინისტრაციული შენობის მიმდებარედ, სადაც განთავსდება შესაბამისი წარწერის მქონე ლითონის ურნა სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისთვის;
- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის მინის გამჭირვალე ყუთის მოწყობა, სადაც სექციების მიხედვით განთავსებული იქნება სხვადასხვა სახის სახიფათო ნარჩენი (მაგ. ელემენტი, კარტრიჯი, ლუმინესცენტური ნათურა და სხვა). აღნიშნულ ყუთს ექნება შესაბამისი აღნიშვნა და წარწერები სეპარირებული შეგროვების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით.

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები

დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების, საბოლოო განთავსების ადგილამდე, ტრანსპორტირება რეინჯერების მიერ ხდება. პერსპექტივაში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვასთან ერთად, შემოთავაზებულია ნარჩენების ტრანსპორტირების ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე. პერსპექტივაში შეიძლება დაინერგოს ორივე, ან კომბინირებული ტრანსპორტირების მეთოდი. აქვე აღსანიშნავია, რომ მე-2 ალტერნატიული ვარიანტი საჭიროებს დამატებით ინვესტიციებს სატრანსპორტო საშუალებების შეძენასთან დაკავშირებით. მეორე მხრივ, 1-ლი ალტერნატივის დამატებითი ფინანსური ხარჯები მომსახურების გაზრდილ ღირებულებას შეიძლება უკავშირდებოდეს.

8.7 ფერმერების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ალტერნატივები

ფერმერების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება არ არის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ვალდებულება. თუმცა განსახილველი დაცული ტერიტორიების შემთხვევაში ეს საკითხი აქტუალურია და შემოთავაზებულია რამდენიმე ალტერნატივა, რაც შემდგომში შესაძლებელია საიჯარო ხელშეკრულებებში აისახოს.

დღეისათვის ქვეყანაში არ არსებობს სათანადო რეგულაციები და ინფრასტრუქტურა ცხოველური ექსკრემენტების მართვასთან დაკავშირებით. მიღებული პრაქტიკაა ასეთი ტიპის ნარჩენების გამოყენება მოხდეს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ნაყოფიერების ამაღლების მიზნით. საუკეთესო პრაქტიკაა ასეთი ნარჩენების გამოყენება მოხდეს იმ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებზე, სადაც საკუთრივ ცხოველური საკვები კულტურები მოიყვანება. შესაბამისად მოიჯარეებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში საკითხის აღნიშნული მიმართულებით ასახვა საუკეთესო პრაქტიკაა.

რაც შეეხება დაცემულ ცხოველებს - ცხოველური ქსოვილების ნარჩენები. საუკეთესო ალტერნატივაა ფერმერების მიერ კონტრაქტორ კომპანიებთან ხელშეკრულებების გაფორმება ამ ტიპის ნარჩენების გატანის და შემდგომი გაუვნებელყოფის თაობაზე. არსებობს ორი რეალისტური ვარიანტი: ნარჩენების გატანა და განთავსება შესაბამისი ნებართვის მქონე საბოლოო განთავსების უბნებზე - ე.წ. ბეიკერის ორმოები ან ნარჩენების გატანა და ინსინერაცია შესაბამისი ნებართვის მქონე გადამამუშავებელ საწარმოებში (ინსინერატორებში).

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს:

- ადგილობრივ მოსახლეობასთან ეფექტიანი კომუნიკაცია, მათი ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- ეფექტიანი კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- კონტრაქტორების/ინვესტორების/მოიჯარეების კონტროლი, მათ ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში შემდეგი საკითხების გათვალისწინების მიზნით:
  - სამუშაო ზონების საზღვრების დაცვის ეფექტური ღონისძიებები, რათა ადგილი არ ჰქონდეს სამშენებლო და ნგრევის მასალების დამატებით წარმოქმნას;
  - დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსატანი სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო მასალების და ინსტრუმენტების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი კონტროლის ეფექტური ღონისძიებები;
- საკუთარი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც თავის მხრივ გულისხმობს შემდეგს:
  - სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
  - უსაფრთხოებისა და ჯანდაცვის ნორმების დაცვით ცალკეული სახის ინვენტარის გამოყენება შეძლებისდაგვარად მრავალჯერადად;
  - დაზიანებული და მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოების შეძლებისდაგვარად შეკეთება და ხელმეორედ გამოყენება (მაგ. დაცლილი კარტრიჯები გადაეცემა მომწოდებელს და მოხდება მათი დატენვა-აღდგენა);
  - მცირე რაოდენობით მედიკამენტების, ასევე ეზოს ფარგლებში მწვანე ნარგავების შეწამვლისთვის საჭირო ქიმ-პრეპარატების შესყიდვისას გაკონტროლდება მათი ვარგისიანობის ვადა;
- ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც თავის მხრივ გულისხმობს შემდეგს:
  - ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
  - ვიზიტორთა ცენტრში და ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიურ ლოკაციებზე სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშქრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა). კარგი პრაქტიკა იქნება მსგავს საველე ინვენტარზე დატანილი იყოს შესაბამისი საინფორმაციო წარწერები ან დაცული ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნული იქნება ნარჩენების შესაგროვებელი ლოკაციები.

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები

როგორც ალტერნატივების ანალიზის პარაგრაფში აღინიშნა, ჭაჭუნის აღკვეთილის ფარგლებში შემოთავაზებულია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდების დანერგვა რამდენიმე ეტაპად. შემოთავაზებულია, რომ დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების ღონისძიებები დაინერგოს 2 ეტაპად. ყოველი მომდევნო ეტაპი გულისხმობს ნარჩენების სეპარირების პროცესის გაუმჯობესებას. ეს ეტაპებია:

I. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დანერგვა-გაუმჯობესება ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე (2025-2026 წლიდან);

II. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების ნაწილობრივი დანერგვა ღამის გასათევ ტერიტორიებზე (რეინჯერთა სადგურთან არსებული სასტუმრო) (2027-2028 წლიდან);

9.2.1 I ეტაპი

ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენები:

ნარჩენების სეპარირებული შეგროვება ხდება შემდეგი ნაკადების მიხედვით:

არასახიფათო ნარჩენები:		**სახიფათო ნარჩენები:**	
ნაკადი №	**კოდი და დასახელება**	**ნაკადი №**	**დასახელება**
1.	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო;	8.	ნავთობპროდუქტების შემცველი ნარჩენები;
2.	20 01 02 - მინა;	9.	შერეული ბატარეები;
3.	20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი;	10.	ლუმინესცენტური ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენები.
4.	20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი;		
5.	20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები;		
6.	20 02 01 - კომპოსტირებადი ნარჩენები		
7.	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები (რომელთა განცალკევება შეუძლებელია);		

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები:

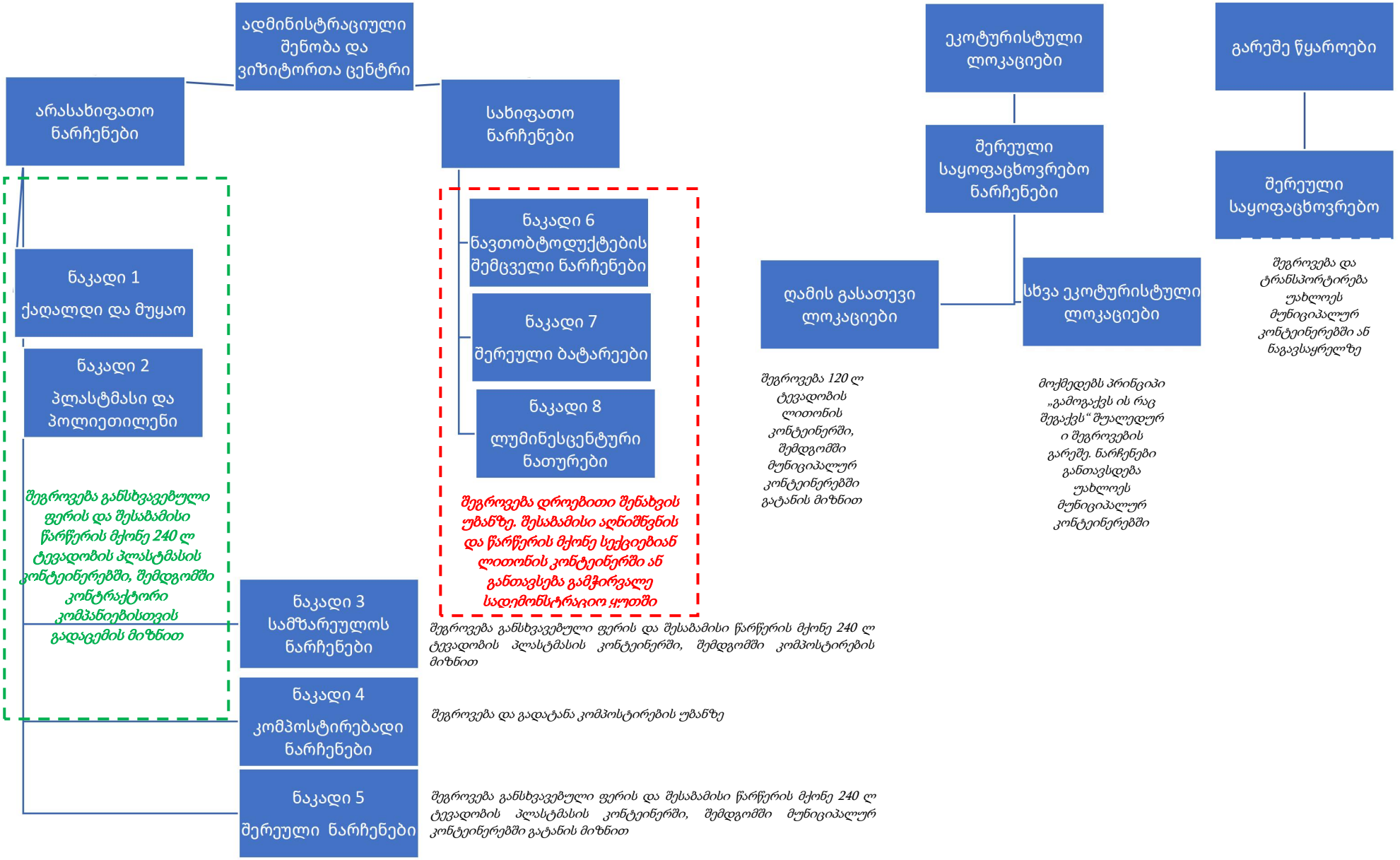
- ღამის გასათევ ლოკაციებზე და მათთან ინტეგრირებულ საპიკნიკე სივრცეებზე (მათ შორის რეინჯერთა სადგურები) ნარჩენების შეგროვება ხდება საერთო, შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების კონტეინერში, საიდანაც ნარჩენები რეინჯერების მიერ გაიტანება მუნიციპალურ ნაგავსაყრელზე ან უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში. რეინჯერთა სადგურის ტერიტორიაზე არსებული პრაქტიკის მიხედვით (განსაკუთრებით ზაფხულის ცხელ დღეებში) ხშირად ხდება ნარჩენების დაწვა, რათა ადგილი არ ქონდეს სუნისა და პათოგენური ორგანიზმების გავრცელებას.
- ეკოტურისტული ბილიკების ფარგლებში წინასწარი შეგროვება გათვალისწინებული არ არის. პრინციპით „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ შერეული ნარჩენები განთავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

გარეშე წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები, რომელიც ვრცელდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში:

შეგროვება ხდება რეინჯერების მიერ, ასევე პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში მოხალისეების ჩართულობით. შერეული ნარჩენები გაიტანება და განთავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში ან დედოფლისწყაროს ნაგავსაყრელზე.

I ეტაპზე ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პრინციპიალური სქემა მოცემულია ნახაზზე 9.2.1.1.

ნახაზი 9.2.1.1. - I ეტაპზე ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პრინციპიალური სქემა

9.2.2 II ეტაპი

II ეტაპზე სეპარირებული შეგროვება ნაწილობრივ დაინერგება ისეთ ტურისტულ ობიექტებზე, როგორიცაა ღამის გასათევი კოტეჯი. შემოთავაზებულია ნარჩენების სეპარირება ორ ნაკადად:

- ნაკადი 1 - მშრალი ნარჩენები (როგორიცაა ქაღალდი, მუყაო, პლასტმასი, პოლიეთილენის პარკები, მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი). შეგროვდება 120 ლ ტევადობის ლითონის კონტეინერში, შემდგომში გამოტანის და უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში განთავსების მიზნით;
- ნაკადი 2 - ორგანული ნარჩენები, რომელიც გამოყენებული იქნება კომპოსტირების მიზნით.

9.2.3 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას ნარჩენების ეფექტური შეგროვების და გამოტანის პროცესში:

- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტური მარშრუტების შერჩევა;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება მუნიციპალუტეტის შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;
- ვიზიტორთა ცენტრში დაინერგება მოკლე ტრეინინგების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, რომლის შინაარსი უნდა იყოს მათთვის ინფორმაციის მიწოდება შემდეგ საკითხებზე:
    - პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ;
    - მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ;
    - სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.
- წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ) განხორციელდება დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);
- ადმინისტრაციულ შენობაში წარმოქმნილი მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების შეგროვების პროცესში გათვალისწინებული იქნება შემდეგი საკითხები:
    - ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერი განთავსდება დახურულ შენობაში, მაქსიმალურად იზოლირებულ ოთახში;
    - სახიფათო ნარჩენების შეფუთვა და კონტეინერი აღინიშნება შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშნით (ეტიკეტით);
    - აკრძალულია ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების მოთავსება ერთსა და იმავე კონტეინერში;
    - აკრძალული იქნება ნარჩენების ხელით ჩაწნეხა;
    - ვიზიტორთა ცენტრის შენობაში გამჭირვალე სადემონსტრაციო ყუთის მოწყობის შემთხვევაში ნარჩენები განთავსებული იქნება სექციებად. აღნიშნულ ყუთში განთავსდება მხოლოდ შერეული ბატარეები და ხელსაწყოები. აკრძალული იქნება აღნიშნულ ყუთში ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ნარჩენების, ლუმინესცენტური ნარჩენების ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენების განთავსება.

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, სეპარირებულად შეგროვებული ნარჩენების ტრანსპორტირება შესაძლოა განხორციელდეს ორი გზით:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე.

ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია, ნარჩენების საკუთარი ძალებით ტრანსპორტირების პროცესში გაატარებს შესაბამის ღონისძიებებს, მათ შორის:

- ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალება იქნება ტექნიკურად გამართული. მისი აღჭურვილობა და კომპლექტაცია უნდა შეესაბამებოდეს გადასატანი ნარჩენების სახეობას. გამორიცხული უნდა იყოს ნარჩენების ქარით გაფანტვა ან ნალექების ნარჩენებზე ზემოქმედება;
- სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალებას ექნებათ შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშანი;
- თავიდან იქნება აცილებული ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების ტრანსპორტირება;
- ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების განხორციელებამდე მიიღოს ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის სატრანსპორტო საშუალების დაშვების მოწმობა, ხოლო სატრანსპორტო საშუალების მძღოლი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს აღნიშნული მოწმობა;
- სახიფათო ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია, სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი და სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების ფორმა (სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად).

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა

ნარჩენების მართვის პროცესის ბოლო ეტაპს მათი განთავსება (D) ან აღდგენა (R) წარმოადგენს. განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის პროცესში შემოთავაზებულია ორივე ღონისძიება. საწყის ეტაპზე უმეტესი სახეობის ნარჩენისთვის პრიორიტეტულად ჩაითვალა განთავსების ოპერაციები (D), რომ მოკლე პერიოდში მოხდეს არსებული პრობლემების გამოსწორება - დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების მაქსიმალური პრევენცია. შემდგომ ეტაპებზე, პრიორიტეტი ენიჭება აღდგენის ღონისძიებებს (R), რაც საუკეთესო გარემოსდაცვითი პრაქტიკაა. მნიშვნელოვანია, რომ აღდგენის ღონისძიებების პრიორიტეტიზაცია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა-გაუმჯობესების პარალელურად მოხდეს.

ცხრილში 9.4.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის შემოთავაზებული ღონისძიებების შესახებ, ნარჩენების სახეობების მიხედვით.

ცხრილი 9.4.1. ჭაჭუნის აღკვეთილის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების განთავსების და აღდგენის ღონისძიებები

ნარჩენის კოდი	ნარჩენის დასახელება	სახიფათო (დიახ/არა)	სახიფათოობის მახასიათებელი	განთავსების/აღდგენის ოპერაციები	
				განთავსების/აღდგენის კოდი	განმარტება/სავარაუდო კონტრაქტორი კომპანია
20 01 01	ქაღალდი და მუყაო	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს ნეოპრინტი/ ირაკლი შიოლაშვილი
20 01 02	მინა	არა	-	D1 პერსპექტივაში, R 5	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე. პერსპექტივაში გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით
20 01 03	მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს აგროუბანი / ირაკლი შიოლაშვილი
20 01 05	მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი	არა	-	R 4	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით / შპს „ჯეო სტილი“
20 01 08	სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები	არა	-	R 3	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე
20 01 32	მედიკამენტები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე (დედოფლისწყაროს ნაგავსაყრელზე)
20 02 01	კომპოსტირებადი ნარჩენები (ადმინისტრაციული შენობის ეზოს დასუფთავების პროცესში წარმოქმნილი „მწვანე“ ნარჩენები)	არა	-	R 3	კომპოსტირება ადგილზე
20 03 01	შერეული მუნიციპალური ნარჩენები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე
20 01 27*	საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლების შეიცავს საშიში ქიმიურ ნივთიერებებს;	დიახ	H 5	D 10 ან R 9	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს: • ნარჩენის ინსინერაციას /შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ ან

					• ნარჩენის აღდგენას/შპს „სანიტარი“
20 01 33*	20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები	დიახ	H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას / შპს ჯეო სტილი; შპს ანტკელი
20 01 35*	წუნდებული ხელსაწყოები	დიახ	H 4, H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას / შპს ჯეო სტილი
15 02 02*	ნავთობპროდუქტები თ დაბინძურებული ქსოვილები (საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანისამოსი)	დიახ	H 15	D 10	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას / /შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“, შპს „სანიტარი“
17 09 03*	სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;	დიახ	H 5, H 7	D 10 (პერსპექტივაში - D 1)	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციას, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას. პერსპექტივაში, ქვეყანაში სახიფათო ნარჩენების პოლიგონის მოწყობის შემთხვევაში ექვემდებარება ნაგავსაყრელზე განთავსებას. **(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ეკისრება კონტრაქტორს)**
17 09 04	შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები	არა	-	D 1	რეგიონში მოქმედ სამშენებლო ნარჩენების ნაგავსაყრელზე. **(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ეკისრება კონტრაქტორს)**

შპს აგროუბანი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 22.03.2024 და N 162/ს;
ირაკლი შიოლაშვილი
შპს „ჯეო სტილი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-50 (21.01.2020);
შპს „ნეოპრინტი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 18.05.2021 და N 2-692;
შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-714 (26.07.2019) და №2-1261 (31.12.2020);
შპს „სანიტარი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-153 (20.02.2020) და №2-351 (16.05.2018);
შპს ანტკელი - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების გაცემის თარიღი 01.03.2018 და N 2-117

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით

ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს განსახილველი დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ მუნიციპალური კონტეინერების არასაკმარისი რაოდენობა. დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის შესაბამის სამსახურთან მჭიდრო კომუნიკაციის გზით საჭიროა მუნიციპალური კონტეინერების განთავსების ადგილების სათანადო შერჩევა-კორექტირება. ამავე დროს, დაცული ტერიტორიების საზღვრებთან განსათავსებელი კონტეინერები, ადგილმდებარეობის მგრძნობიარობიდან გამომდინარე, ბიომრავალფეროვნების უსაფრთხოების დამატებით კრიტერიუმებს უნდა აკმაყოფილებდეს.

ასევე გასათვალისწინებელია განსახილველი დაცული ტერიტორიის კლიმატური პირობები. ზაფხულის პერიოდში ჰაერის ტემპერატურა აღწევს 40^0C ჩრდილში. რეინჯერებისგან მიღებული ინფორმაციით, ამ პირობებში წყალგაყვანილობის მილებიც განიცდიან დეფორმაციას. შეესაბამისად, ადგილის სპეციფიკიდან გამომდინარე ნარჩენების შესაგროვებელი ინვენტარი უნდა იყოს ლითონის. სიტუაციური ანალიზის მიხედვით მუნიციპალური კონტეინერების განახლება-დამატების საჭიროება დგას შემდეგ ლოკაციებზე (იხ. ცხრილი 9.5.1.)

ცხრილი 9.5.1. ლოკაციები, სადაც საჭიროა მუნიციპალური კონტეინერების განახლება-დამატება

№	ლოკაციის დასახელება	მიახლოებითი კოორდინატები		აქტივობა/ კომენტარი	პასუხისმგებელი
		X	Y		
1.	დალის რეზერვუართან სათევზაო ადგილი	574259	4569788	კონტეინერის განთავსების მიახლოებითი ადგილი	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
2.	გზაგასაყარი დალის წყალსაცავთან	575456	4570610	კონტეინერის განთავსების მიახლოებითი ადგილი	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია
3.	სარეინჯერო სადგურის ტერიტორია	581541	4563712	კონტეინერის განთავსების მიახლოებითი ადგილი	დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის მერია

კონტეინერების შერჩევა და განთავსება უნდა განხორციელდეს შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით:

მუნიციპალური კონტეინერები შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვების მიზნით:

- მუნიციპალური კონტეინერები უნდა იყოს სტანდარტული დიზაინის და გამძლე - მიზანშეწონილია ყველგან ერთი სტანდარტული დიზაინის კონტეინერების დადგმა;
- კონტეინერი უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების შემგროვებელი ავტომანქანის ჩატვირთვის მექანიზმს;
- კონტეინერები განთავსებული უნდა იყოს აქტიური სარგებლობის უბნებთან მაქსიმალურად ახლოს, ვიზიტორებისთვის ხელმისაწვდომ ტერიტორიებზე. ამასთანავე კონტეინერები ორგანულად უნდა ერწყმოდეს გარემოს და არ უნდა არღვევდეს ესთეტიურ ხედს;
- კონტეინერების განთავსება უნდა მოხდეს სწორი რელიეფის პირობებში, მცენარეული საფარისგან მაქსიმალურად თავისუფალ უბანზე;
- კონტეინერების მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის ამინდის გავლენისგან);
- დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს განთავსებული კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

ადმინისტრაციის კონტეინერები სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების მიზნით:

- კონტეინერების განთავსება ვიზიტორებისთვის (მათ შორის ბავშვებისთვის) ხელმისაწვდომ ადგილებში;
- კონტეინერები კარგად უნდა იყოს ეტიკეტირებული (ნათლად უნდა იყოს მითითებული რა ტიპის ნარჩენების განთავსება უნდა მოხდეს კონკრეტულ კონტეინერში), კონტეინერში ნარჩენების სათანადო ფრაქციის სწორედ განთავსების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით;
- კონტეინერების განთავსება და დიზაინი არ უნდა არღვევდეს ადგილმდებარეობის ვიზუალურ-ლანდშაფტურ გარემოს;
- კონტეინერების მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის ამინდის და ცხოველების გავლენისგან). ამავე დროს კონტეინერების დიზაინი მისი ადვილად დაცლის საშუალებას უნდა იძლეოდეს;
- კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს მინიმუმ წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში გათვალისწინებული სეპარირებული ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები იხ. სურათებზე 9.5.1.

სურათები 9.5.1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები

სეპარირებული შეგროვების კონტეინერები:

9.6 საინფორმაციო ნიშნები

დღეისათვის ერთ-ერთ გამოწვევას საინფორმაციო ნიშნების ნაკლებობა წარმოადგენს. ეფექტიანად ბრენდირებული და ოპტიმალურ ადგილებზე განთავსებული საინფორმაციო ნიშნები დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ბერკეტია.

საინფორმაციო ნიშნების განთავსება-განახლების პროცესში ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს:

- ვიზიტორები;
- მწყემსები;
- მეთევზეები.

მაქსიმალური ეფექტის მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ საინფორმაციო ნიშნების ბრენდირება და განთავსება შესაბამის სამიზნე ობიექტებზე იყოს აქცენტირებული. ცხრილში 9.6.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების საზღვრებში და საზღვრისპირა ადგილებში საინფორმაციო ნიშნების ეფექტური განაწილების შესახებ.

ცხრილი 9.6.1.

ადგილმდებარეობა	საინფორმაციო ნიშნების შინაარსი
პოპულარული სათევზაო ადგილები	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. ნიშნები საჭიროებისამებრ წარმოდგენილი იყოს ასევე უცხოურ ენაზე
ტრადიციული საძოვარი ტერიტორიები	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. საინფორმაციო ნიშნები საჭიროებისამებრ წარმოდგენილი იყოს როგორც ქართულ, ასევე აზერბაიჯანულ ენაზე
ვიზიტორთა ცენტრი	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში ქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით; • ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების უბანზე საინფორმაციო დაფის განთავსება, სადაც მოცემული იქნება: ○ დაცული ტერიტორიების რუკა, ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების დატანით; ○ საინფორმაციო დაფა ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ (მაგალითი იხ. სურათზე 8.6.1.).
კომპოსტირების უბნები/ყუთები	ინფორმაცია კომპოსტირების წესების შესახებ, მათ შორის კომპოსტირებას დაქვემდებარებული ნარჩენების ჩამონათვალი და იმ ნარჩენებიას ჩამონათვალი, რომელიც კომპოსტირებას არ ექვემდებარება.
ტურისტულად აქტიური ლოკაციები, მათ შორის: დაცული ტერიტორიების შესასვლელები, ღამის გასათევი ადგილები, გადასახედებიი და სხვა.	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • მითითება აღნიშნულ ლოკაციასთან არსებულ უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებთან დაკავშირებით; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით; • მითითება „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ პრინციპთან დაკავშირებით; • კარგი პრაქტიკაა ცალკეულ ლოკაციებზე კარიკატურების, სახალისო ლექსების და ფრაზების განთავსება (მაგალითები იხ. სურათებზე 9.6.2.).

გარდა ამისა, სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების კონტეინერებს უნდა ჰქონდეთ სათანადო აღნიშვნა და წარწერა მასში განსათავსებელი ნარჩენების სახეობებთან დაკავშირფებით.

სურათი 9.6.1. საინფორმაციო დაფის მაგალითი ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ

სურათები 9.6.2. ნიშნებზე კარიკატურების და სახალისო ლექსების ასახვა

9.7 კომპოსტირება

განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი გარკვეული სახის ნარჩენების საბოლოო მართვის ერთ-ერთ მეთოდად შემოთავაზებულია ადგილზე აღდგენა - კომპოსტირება, რაც შესაბამისობაშია კოდექსით განსაზღვრულ „სიახლოვის პრინციპთან“.

კომპოსტირება ეს არის ბიოლოგიური პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ორგანული ნარჩენების, მიკროორგანიზმების, ტენისა და ჟანგბადის ურთიერთზემოქმედების შედეგად და რომლის საშუალებითაც მყარი ორგანული ნარჩენები გარდაიქმნება ჰუმუსის მსგავს პროდუქტად – კომპოსტად, რომელიც შავი, ფხვიერი მიწის სუნის მქონე ორგანულ მასას წარმოადგენს.

განსახილველი დაცული ტერიტორიებისთვის შემოთავაზებულია კომპოსტირების ეტაპობრივი მეთოდის დანერგვა, რაც სინქრონულად, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდის ეტაპობრივ დანერგვასთან ერთად უნდა განხორციელდეს:

- საწყის ეტაპზე კომპოსტირების პროგრამის დანერგვა შემოთავაზებულია ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან. როგორც უკვე ავღნიშნეთ, განსახილველი დაცული

ტერიტორიის ადმინისტრაცია მდებარეობს ერთ შენობაში ვაშლოვანის დაცული ტერიტრიების ადმინისტრაციასთან, შესაბამისად ამ ღონისძიების დანერგვა გათვალისწინებულია ორივე ადმინისტრაციისთვის. კომპოსტირების მეთოდის დანერგვას ექნება არამარტო ნარჩენების შემცირებისა და რესურსად გამოყენების მიზანი, არამედ იგი ვიზიტორებისათვის საგანმანათლებლო ხასიათის ღონისძიებასაც წარმოადგენს.

- რეინჯერთა სადგურის და მასთან ინტეგრირებული სასტუმროს ტერიტორიაზე, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვასთან ერთად დამონტაჟდეს და გამოყენებული იყოს ქარხნული წარმოების მცირე ზომის კომპოსტირების ყუთი (მაგალითი იხ. სურათებზე 9.7.1.).

სურათი 9.7.1. კომპოსტირების ყუთების მაგალითი (ცალკეულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე)

კომპოსტირების ყუთის მოწყობის და შემდგომი ოპერირების პროცესში გასათვალისწინებელია შემდეგი საკითხები:

- კომპოსტირების ყუთისთვის უნდა შეირჩეს მზისგან და გამჭოლი ქარისაგან დაცული ადგილი;
- კომპოსტირების ადგილი ისე უნდა შეირჩეს, რომ უარყოფით გავლენას არ ახდენდეს ვიზულურ/ ესთეტიურ მხარეზე;
- თავისუფალი უნდა იყოს ყუთთან მისასვლელი გზა, რათა არ შეფერხდეს ახალი საკომპოსტე მასალის დამატება ან წარმოქმნილი ორგანული მასალის გამოტანა;
- გათვალისწინებული უნდა იყოს ყუთის წყლით მომარაგების შესაძლებლობა;
- უზრუნველყოფილი უნდა იყოს კომპოსტირების ყუთის მაქსიმალური დაცვა გარეშე ფაქტორების ზეგავლენისგან (მათ შორის ამინდი, ცხოველები და სხვა). საკითხს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ეკოტურისტულ ლოკაციებზე კომპოსტირების ყუთების განთავსების შემთხვევაში. შესაძლებელია გამოყენებული იყოს დაცვის დამატებითი ღონისძიებები (მაგ. ყუთების განთავსება ლითონბადის მქონე შემოღობვაში და ა.შ.);
- მნიშვნელოვანია, რომ პერსონალმა გაიაროს კომპოსტირების შესახებ სწავლება, რათა შეძლოს კომპოსტირების პროცესის ეფექტიანად ოპერირება. ამასთან, მნიშვნელოვანია კომპოსტირების პროცესის ხარისხის კონტროლი მაღალი ხარისხის კომპოსტის მისაღებად;
- ყველა საკომპოსტე უბანზე განთავსებული უნდა იყოს ინსტრუქცია, მათ შორის ინფორმაცია კომპოსტირების პროცესის და კომპოსტირებისთვის ვარგისი ნარჩენების შესახებ. საგანმანათლებლო მიზნებისთვის წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია კომპოსტირების მნიშვნელობის და დაცულ ტერიტორიაზე კომპოსტის შემდგომი გამოყენების პრაქტიკის შესახებ;
- კომპოსტი შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე გამწვანების ან ტერიტორიის მომსახურების მიზნით. ასევე, დაცულ ტერიტორიაზე არსებული გზების მიმდებარედ განლაგებული ჭრაგავლილი ტერიტორიების დაცვისა და აღდგენის სამუშაოებისათვის.

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები

ჭაჭუნის აღკვეთილის ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პროცესის მნიშვნელოვანი შემადგენელი კომპონენტი უნდა იყოს მომსახურე პერსონალის, ვიზიტორების და მიმდებარე მოსახლეობის განათლება და ინფორმირებულობის მაღალი დონის უზრუნველყოფა. ცნობიერების ამაღლების და საგანმანათლებო პროგრამამ უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- ადმინისტრაციის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ნარჩენების მართვის საკითხებზე, მიზანმიმართული სწავლებების და განხილვის გზით. ამ თვალსაზრისით რეკომენდირებულია, რომ ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრეინინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს. ტრეინინგების ფარგლებში უნდა მიიღონ ცოდნა შემდეგ საკითხებზე:
  - ნარჩენების ტიპების/სახეობების შესახებ;
  - ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებულ საკანონმდებლო მოთხოვნების შესახებ;
  - ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესახებ;
  - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შესახებ;
  - სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების მართვის პროცესის საკანონმდებლო მოთოვნების შესახებ და ა.შ.

  კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად, აღნიშნული პერსონალის ძირითადი მოვალეობები უნდა იყოს:
  - ნარჩენების მართვის გეგმის განახლება-კორექტირების საჭიროების დადგენა;
  - ნარჩენების მართვის გეგმის განხორციელების ორგანიზება;
  - ნარჩენების მართვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებაზე შიდა კონტროლის განხორციელება.
- ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე. მათთვის საინფორმაციო ბროშურების დარიგება, სადაც მითიტებული იქნება ნარჩენების გამოსატანი მარშრუტები და მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობა);
- ვიზიტორების ჩართვა აღკვეთილის ტერიტორიაზე დანერგილი ნარჩენების მართვის პროცესის სხვადასხვა ეტაპებზე, მათ შორის ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან გათვალისწინებული კომპოსტირების ყუთში მიმდინარე პროცესებში;
- დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის (წელიწადში მინიმუმ ერთხელ), ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს - დედოფლისწყარო.
- ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ჭაჭუნის აღკვეთილის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;
- დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ. დასუფთავების აქციების ძირითად სამიზნე ლოკაციებს ზემოთ აღნიშნული, დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნები წარმოადგენს.

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში

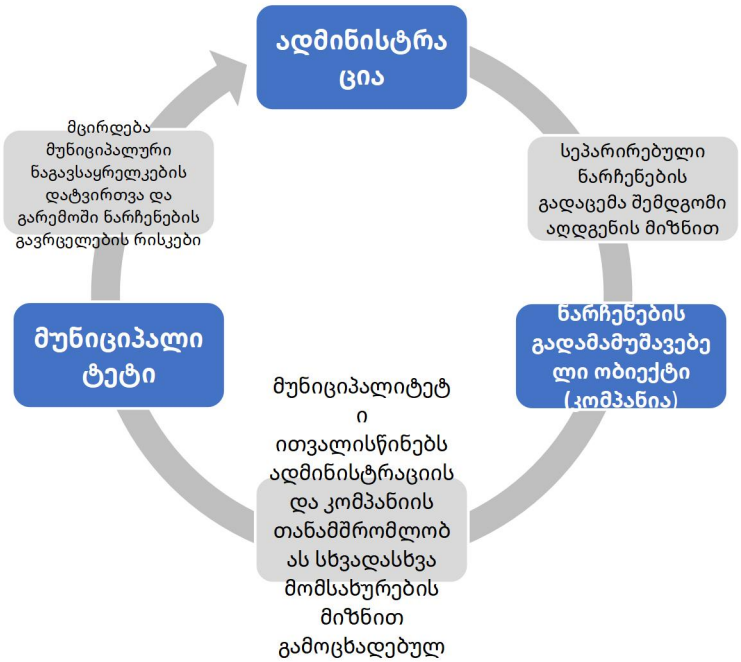
ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს. მათ შორის მნიშვნელოვანია კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან. ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობა მოიცავს შემდეგ საკითხებს:

- **მონაწილეობა მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში:** ადმინისტრაციამ უნდა შეიტანოს თავისი წვლილი დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებაში. მნიშვნელოვანია, რომ

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა ინტეგრირებული იყოს მუნიციპალურ პროგრამებში.

- **კოორდინაცია ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარგლებში:** ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს შორის შესაძლებელია უზრუნველყოფილ იქნას მკაფიო შეხების წერტილები ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარლებში. მუნიციპალიტეტის მხრიდან სატრანსპორტო საშუალებების უზრუნველყოფა, ხელს შეუწყობდა ადმინისტრაციას, სკოლის მოსწავლეებისთვის ეკოსაგანმანათლებლო ტურების მოწყობაში. შესაძლებელია დაიგეგმოს და განხორციელდეს ერთობლივი საგანმანათლებლო ტერინინგები. ხელი შეეწყოს შესაბამისი ბროშურების გავრცელებას. ასევე მნიშვნელოვანია მჭიდრო კოორდინაცია და თანამშრომლობა პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში.
- **კოორდინაცია ნარჩენების აღდგენის პროცესში.** პერსპექტივაში შესაძლებელია შეიკრას ძალზედ სასარგებლო და ეფექტური ჯაჭვი ადმინისტრაციას, მუნიციპალიტეტსა და რეგიონში მოქმედ ნარჩენების გადამამუშავებელ ობიექტებს შორის. საკითხთან დაკავშირებით საჭიროა ეფექტური კომუნიკაცია მუნიციპალურ შესაბამის სამსახურებთან, რომ უზრუნველყოფილი იყოს ასეთი ობიექტების მხარდაჭერა. თანამშრომლობის მიახლოებითი მაგალითი მოცემულია დიაგრამაზე 9.9.1.

დიაგრამა 9.9.1.

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი

ადგილზე ჩატარებული სიტუაციური ანალიზის მიხედვით (მათ შორის ადმინისტრაციის თანამშრომლების გამოკითხვის შედეგებით) დღეისათვის ადმინისტრაციის ბალანსზე არის 2 ერთეული ,,სუზუკი ჟიმნის“ და 1 ერთი „მიცუბიში პიკაპის“ ტიპის ავტომანქანა. ავტომანქანები მოძველებულია და საჭიროებს პერმანენტულ რემონტს.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ადმინისტრაციის ფარგლებში ხშირად ხვდება პერსონალური ინფორმაციის შემცველი მაკულატურა. შესაბამისად ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში არსებობს მცირე წარმადობის შრედერის დამონტაჟების საჭიროება.

შემდგომში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების და ადგილზე კომპოსტირების პროცესის დანერგვა-დახვეწის პარალელურად საჭირო იქნება კიდევ 1 პერსონალის დამატება, რომლის ძირითადი კომპეტენცია იქნება ნარჩენების მართვის პროცესი.

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა

მიზანი	ამოცანა	აქტივობა	განხორციელების პერიოდი, წელი[3]	აქტივობის ინდიკატორი	პასუხისმგებელი	მიახლოებითი ხარჯები		დაფინანსების წყარო
						ერთჯერადი ხარჯი, ლ	ხარჯი, ლ/წელ	
დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მეცნიერების დანერგვა, რომელიც ზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას.	1. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	1.1. ინფრასტრუქტურული პროექტებისთვის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება და შეთანხმება ადმინისტრაციასთან. საკითხი ასახული უნდა იყოს მათთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში.	ხელშეკრულების გაფორმების ან განახლების პროცესში	ყოველ პროექტზე ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმა	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		1.2. კონტრაქტორების/ ინვესტორების/ მოიჯარეების კონტროლი, მათი ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმების შესრულების მიმართულებით	წელიწადში ორჯერ და პროექტის დასრულების შემდგომ	კონტროლი საქმიანობის დაწყების და დასრულების პროცესში	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	-
		1.3. ადგილობრივი და ცენტრალიზებული შესყიდვების განხორციელება ე.წ. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპით (იხ. პარაგრაფი 9.1.).	2025-2026	ადმინისტრაციის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შემცირებული წილი. „მწვანე	დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-

[3] გეგმა ცოცხალი დოკუმენტია და ცალკეული აქტივობების განხორციელების ვადები შესაძლებელია დაკორექტირდეს ადგილობრივი ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შეხედულებისამებრ, არსებული რესურსების გათვალისწინებით, რაც საჭიროებისამებრ დამატებით უნდა შეთანხმდეს შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან.

				შესყიდვების“ პრინციპი ასახულია მომწოდებელ კონტრაქტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში ან სატენდერო დოკუმენტაციებში				
	2. ნარჩენების შეგროვების და გატანის ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	2.1. ეფექტიანი კომუნიკაცია დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტთან, მათ შორის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება/განახლების პროცესში. (საჯარო განხილვებში მონაწილეობა და საკუთარი შენიშვნებისა და მოსაზრებების მიწოდება)	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმებში გათვალისწინებულია ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმის ძირითადი პრინციპები. განხილვებში ადმინისტრაციის მონაწილეობა დასტურდება საჯარო განხილვის სხდომის ოქმებით	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		2.2. მუნიციპალური კონტეინერების განახლება. ოპტიმალური განლაგება.	უნდა გადაწყდეს მუნიციპალიტეტთან კონსულტაციების საფუძველზე	ადმინისტრაციას აქვს ეფექტიანი კომუნიკაცია მუნიციპალიტეტების დასუფთავების სამსახურებთან.	დედოფლისწაროს მუნიციპალიტეტის მერია, ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციის ჩართულობით	-	-	-
		2.3. ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2025-2026	ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	5000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო / დონორი ორგანიზაციები
		2.4. ძირითად ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნაწილობრივი სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2027	ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით. მგრძნობიარე ლოკაციებზე განთავსებულია შესაბამისი	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	500	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო

				საინფორმაციო ნიშნები, პარაგრაფი 9.6.1.ში წარმოდგეილი რეკომენდაციების შესაბამისად.				
		2.5. ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტიანი მარშრუტების შერჩევა;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	ადმინისტრაციას გააჩნია დაცული ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნულია პრიორიტეტული ლოკაციები და ნარჩენების გამოტანის მარშრუტები	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	-
		2.6. მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	არსებობს მუნიციპალიტეტის შესაბამის სამსახურებსა და ადმინისტრაციას შორის შეხვედრების ამსახველი ოქმები	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია, დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ჩართულობით	-	-	-
		2.7. ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	პრიორიტეტულ ლოკაციებზე არსებობს საკმარისი რაოდენობის ურნები	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	500	-
		2.8. ვიზიტორთა ცენტრში დაინერგება ინფორმაციის მიწოდების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, შემდეგ საკითხებზე: პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ; მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ბროშურები და სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების	ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	-

		შესახებ; სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.		მაცნობის მიზნით.				
		2.9. დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);	მინიმუმ წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ)	წელიწადში ორჯერ	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია მუნიციპალიტეტების ჩართულობით	-	2000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		2.10. სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა	2025-2026	ადმინისტრაციის შენობაში არსებობს სახიფათო ნარჩენების შესაგროვებელი კუთხე	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	3. აღდგენის (კომპოსტირების) ეფექტიანი მეთოდის დანერგვა	3.1. კომპოსტირების მეთოდის და შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამის დანერგვა ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან, სარეინჯერო სადგურის ეზოში (მცირე ზომის კომპოსტირების ყუთები)	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან დასარეინჯერო სადგურის ეზოში არსებობს კომპოსტირების ყუთი, სადაც განთავსებულია საინფორმაციო დაფა, შესაბამისი ინსტრუქციით.	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	15000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
		3.2. მცირე ზომის კომპოსტირების ყუთის დადგმა სარეინჯერო სადგურის ტერიტორიაზე	2027-2028	შესაბამის ეკოტურისტულ ლოკაციაზე განთავსებულია კომპოსტირების ყუთი	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	2000	200	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	4. სეპარირებული ნარჩენების საბოლოო	4.1. კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული	2025-2026	კონტრაქტორებთან გაფორმებული ხელშეკრულების არსებობა	სსიპ დაცული ტერიტრიების სააგენტო		დამოკიდებულია კონტრაქტორი კომპანიის მოთხოვნებზე	დაცული ტერიტორიების სააგენტო

	განთავსება-აღდგენის ღონისძიებების გატარება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად	ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით					(შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	
		4.2. ადმინისტრაციულ შენობაში მაკულატურის დასაქუცმაცებელი დანადგარის - ე.წ. შრედერის განთავსება	2025-2026	ადმინისტრაციულ შენობაში მაკულატურის დასაქუცმაცებელი დანადგარის - ე.წ. შრედერის არსებობა	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	2000		დაცული ტერიტორიების სააგენტო
ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.	5. ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები ნარჩენების მართვის საკითხებზე	5.1. აღკვეთილის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ტრენინგის გზით - ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრენინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს	2025-2026	ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთი თანამშრომელი ფლობს გარემოსდაცვითი მმართველის სერთიფიკატს	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	1500	-	-
		5.2. ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე.	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ვიდეორგოლები, ბროშურები და სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების მაცნობის მიზნით.	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		5.3. ვიზიტორების ჩართვა და სწავლება დაცულ ტერიტორიაზე დანერგილი ნარჩენების მართვის პროცესის სხვადასხვა ეტაპებზე, მათ შორის ვიზიტორთა ცენტრის შენობასთან გათვალისწინებული	2025-2026	ვიზიტორების წლიური რაოდენობის მინიმუმ 5%-ს გავლილი აქვს შესაბამისი სწავლება და ჩართული იყო სხვადასხვა აქტივობებში	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	-

		კომპოსტირების უბნის ფარგლებში დანერგილ პროცესებში						
		5.4. დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება სკოლების და მოსახლეობისათვის	2025 წლიდან, წელიწადში მინიმუმ ერთხელ	წელიწადში მინიმუმ ერთხელ ჩატარებულია საგანმანათლებლო ტურები	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტებტან თანამშრომლობით	-	-	-
		5.5. ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ჰაჰუნის აღკვეთილის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;	2025	ჰაჰუნის აღკვეთილის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე განთავსებულია შესაბამისი ინფორმაცია	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	-
		5.6. დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ	დასუფთავების აქციების ორგანიზება, წელიწადში ორჯერ	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	1000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		5.8. დაცული ტერიტორიების ტერიტორიების და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვა შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	2025-2026	მგრძნობიარე უბნები (პარაგრაფი 9.6.-ის მიხედვით) აღჭურვილია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	5000	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და საერთაშორისო რეგულაციებთან, ასევე, ადგილობრივ დონეზე მოქმედ სახელმძღვანელო დოკუმენტებთან	6. ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა	6.1. წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვება	2025-2026	ადმინისტრაციას გააჩნია მონაცემები ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ	ჰაჰუნის აღკვეთილის ადმინისტრაცია	-	-	-

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება

ნარჩენების მართვის გეგმის ეფექტიანად რეალიზებისათვის მნიშვნელოვანია მონიტორინგის სისტემის დანერგვა. ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტიანობის მონიტორინგმა უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- დაცული ტერიტორიების მოსაზღვრე ისტორიულად დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნების შემოწმება წელიწადში მინიმუმ ორჯერ;
- ნარჩენების მართვის დადგენილი წესებისა და მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი;
- ნარჩენების კონტეინერების ეფექტიანობის შეფასება აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე;
- კომპოსტირების უბნების ეფექტიანობის შეფასება წელიწადში ორჯერ;
- კონტეინერების მდგომარეობის შეფასება და დაზიანებული კონტეინერების მაქსიმალურად სწრაფად გამოცვლა (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- კონტეინერების ადგილმდებარეობის შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში ცვლილება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- კონტეინერების რაოდენობების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიურ სეზონზე);
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საინფორმაციო ნიშნების მუდმივი მონიტორინგი და საჭიროებისამებრ, მათი შეკეთება/გამოცვლა/დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე).

წელიწადში ერთჯერ უნდა მოხდეს ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტურობის შეფასება და საჭიროების მიხედვით მისი კორექტირება. ნარჩენების მართვის გეგმის კორექტირებული ვერსია უნდა შეთანხმდეს სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან“ და საჭიროების შემთხვევაში განხილული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტის შესაბამის სამსახურებთან.

12 ძირითადი რეკომენდაციები

ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების ფარგლებში შემუშავებულია შემდეგი ძირითადი რეკომენდაციები:

- დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტური ღონისძიებების გატარება, რაც ძირითადად გულისხმობს კონტრაქტორებთან და ინვესტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში საკითხის გათვალისწინებას, ვიზიტორებისთვის ფასიანი მრავალჯერადი ინვენტარის შეთავაზების პრაქტიკის დანერგვას, ე.წ. მწვანე შესწყიდვების პრინციპის დანერგვას;
- ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების გატარება, რაც გულისხმობს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავების პროცესში აქტიურ ჩართულობას, მუნიციპალური კონტეინერების განახლების პროცესში მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო კომუნიკაციას, ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივ დანერგვას, ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრას და ნარჩენების გამოტანის ეფექტური მარშრუტების შერჩევას, დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების და ასევე მიმდებარე ტერიტორიების პერიოდულ დასუფთავებას, სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვას;
- ადმინისტრაციის საქმიანობის შედეგად, წარმოქმნილი სახიფათო ნარჩენების (ფოტოხაფანგების ელემენტები, აკუმულატორიები და შერეული ბატარეები, ლუმინისცირებული ნათურები, წუნდებული ხელსაწყოები და ა.შ.) დროებითი შენახვის კუთხის მოწყობა, სადაც განთავსდება შესაბამისი წარწერის მქონე ლითონის ურნა სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისთვის;

- კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით;
- ეკოგანათლებას და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს თანამშრომლების პერიოდულ ტრეინინგებს და ვიზიტორების სათანადო ინფორმირებას, საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზებას თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის, საინფორმაციო ბროშურების პერიოდულ დარიგებას, დაცული ტერიტორიის და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვას შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით;
- ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა, რაც გულისხმობს წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვებას და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას. ამ მიზნის მისაღწევად ადმინისტრაციას უნდა ყავდეს გამოყოფილი ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი საკონტაქტო პირი. აღნიშნული საკონტაქტო პირის კომპეტენცია იქნება სახიფათო ნარჩენების შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორი კომპანიების მოძიება, მათთან კომუნიკაცია და სახიფათო ნარჩენნების გადაცემა.

13 დანართები

დანართი 1 - სამუშაო შეხვედრის ოქმი

ოქმი

03.12.2024

სამუშაო შეხვედრა ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით

2024 წლის 3 დეკემბერს ონლაინ რეჟიმში გაიმართა სამუშაო შეხვედრა ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით.

შეხვედრის ფოტო საილუსტრაციო მასალა მოცემულია ქვემოთ.

შეხვედრას ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოს“ თანამშრომლები, ჭაჭუნის აღკვეთილის ადმინისტრაციის თანამშრომლები, პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“-ს წარმომადგენლები, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (SIDA) წარმომადგენლები, დედოფლისწყაროს მუმნიციპალიტეტის წარმომადგენლები, ნარჩენების მართვის გეგმის ავტორი კომპანიის (შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“) თანამშრომლები და სხვა. შეხვედრის დროს მიმდინარეობა აუდიო ჩაწერა და ფოტოგადაღება.

შეხვედრა გახსნა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსმა, ქალბატონმა ნატა სულთანიშვილმა. მან ყურადღება გაამახვილა ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების მნიშვნელობაზე, რაც დაცული ტერიტორიების შენარჩუნებისა და დაცვის მიზნებს ემსახურება. ქალბატონმა ნატამ ხაზი გაუსვა ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის აუცილებლობას.

შეკრებილ საზოგადოებას ნარჩენების მართვის გეგმის საპრეზენტაციო მასალა გააცნო შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“-ს თანამშრომელმა გიორგი ბჟალავამ. მიმოხილული იქნა ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების მიზნები და ამოცანები, სამუშაო პროცესი და მეთოდოლოგია. ხაზი გაესვა, რომ ნარჩენების მართვის გეგმა მომზადებულია ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის, ასევე საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მოთხოვნების შესაბამისად.

პრეზენტაციის პროცესში წარმოდგენილი იქნა ჭაჭუნის აღკვეთილის ფარგლებში ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკა. განხილული იქნა კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში. რაც მთავარია ყურადღება დაეთმო ამ თვალსაზრისით სამიზნე დაცულ ტერიტორიებზე არსებულ პრობლემებსა და გამოწვევებს. დამსწრე საზოგადოებას მიეწოდა ინფორმაცია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ. შემოთავაზებული იქნა არსებული პრობლემების გამოსწორების გზები, ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ალტერნატივები. დასკვნით ნაწილში ყურადღება გამახვილდა ნარჩენების მართვის შემოთავაზებულ ღონისძებებზე, მათ შორის ნარჩენების პრევენციის, შემცირების, ტრანსპორტირების, საბოლოო განთავსების ან აღდგენის მიმართულებით. დისკუსიის რეჟიმში წარიმართა საუბარი ნარჩენების მართვის პროცესში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის და თვითმმართველი ერთეულების კომპეტენციების შესახებ.

დასასრულს მომხსენებელმა მადლობა გადაუხადა დამსწრე საზოგადოებას და კიდევ ერთხელ ხაზი გაუსვა მათი მხრიდან შესაბამისი შენიშვნების, რეკომენდაციების და მოსაზრებების წარმოდგენის მნიშვნელობას ნარჩენების მართვის გეგმის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით.

პრეზენტაციის დასრულების შემდგომ შეხვედრა გადავიდა კითხვა-პასუხის რეჟიმში.

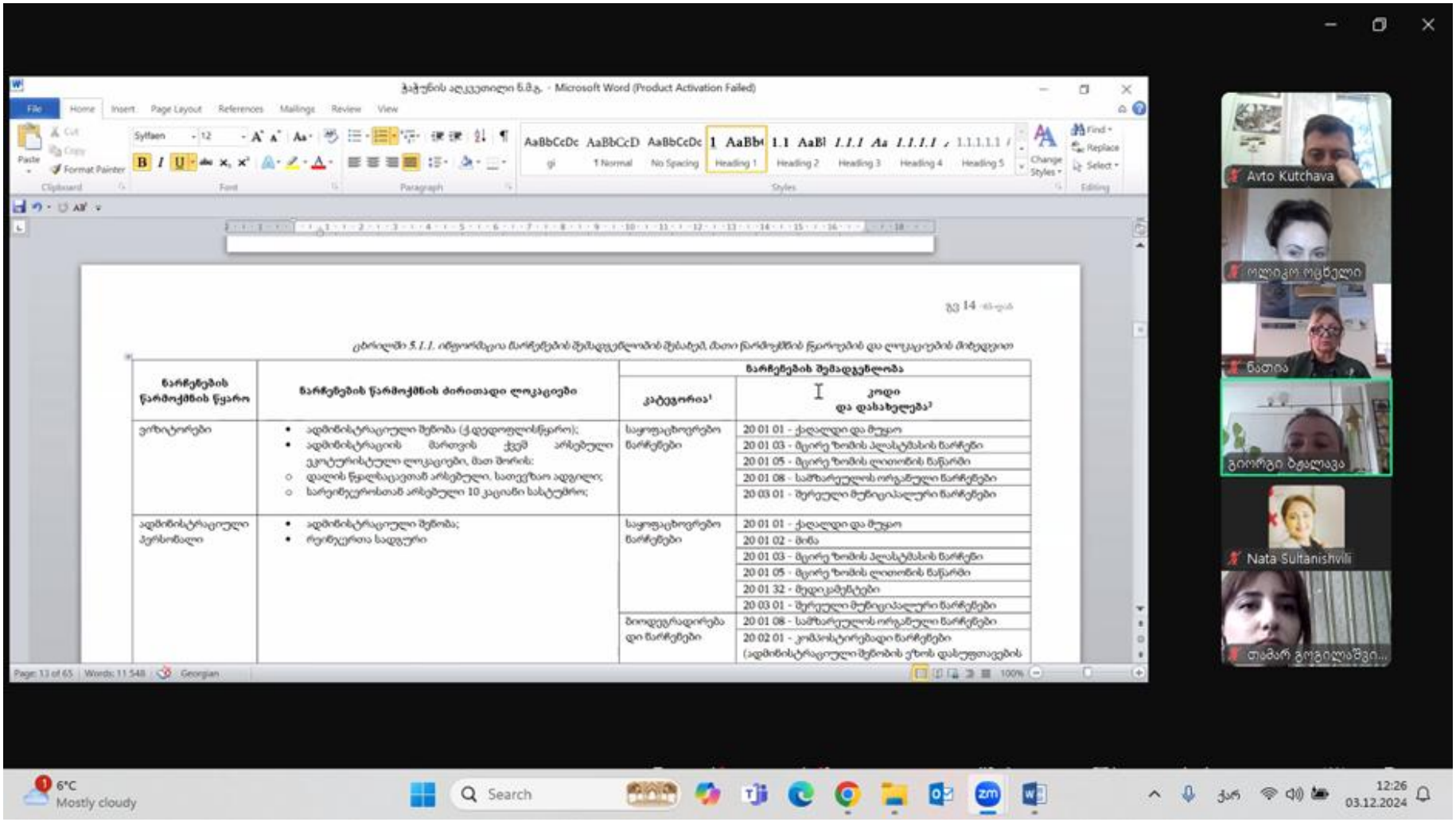
საჯარო განხილვის პროცესში დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ქვემოთ.

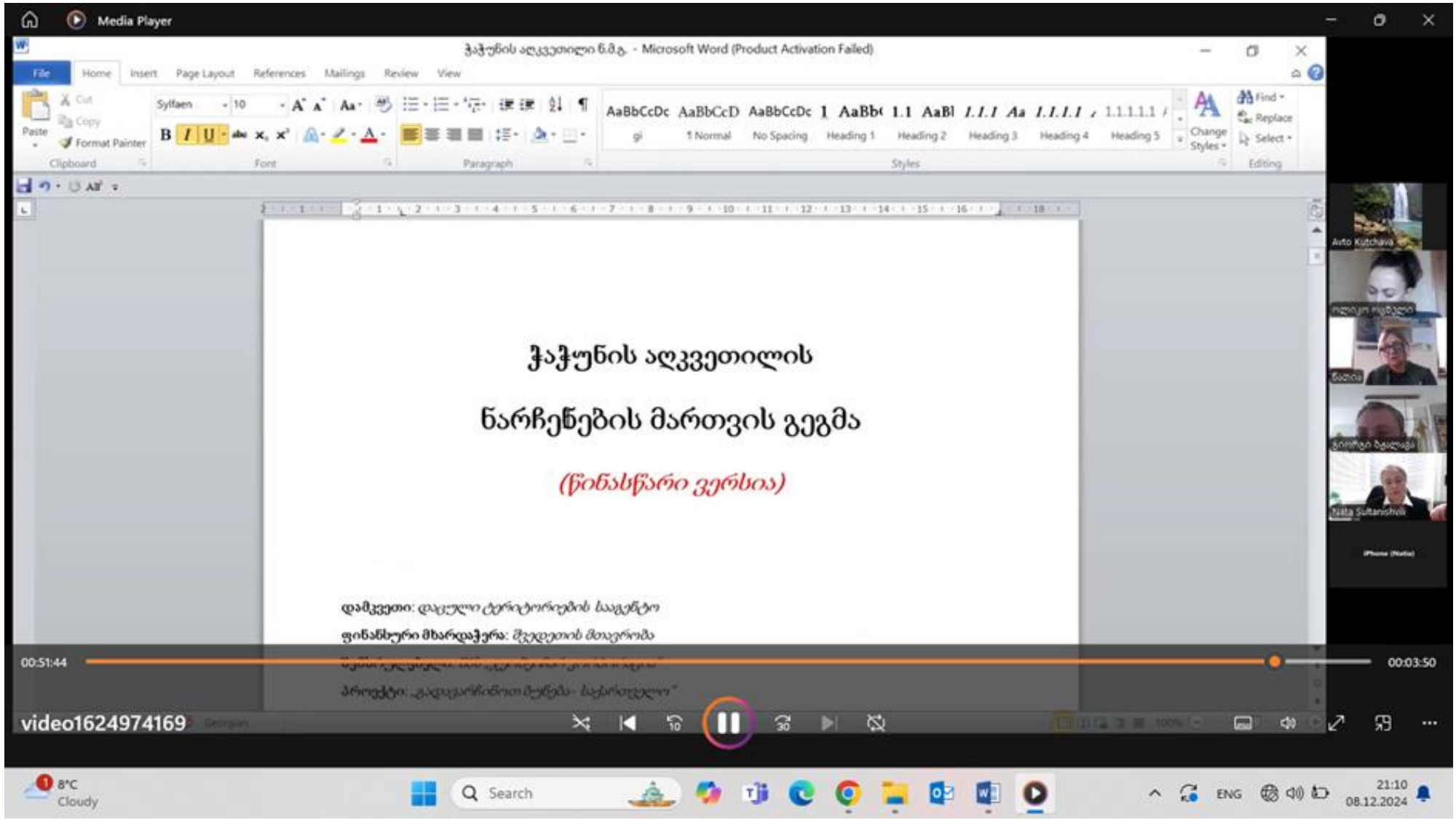
ინფორმაცია სამუშაო შეხვედრების დროს დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ

№	შეკითხვა/შენიშვნა/წინადადება	პასუხი/რეაგირება
2024 წლის 3 დეკემბერს გაიმართა სამუშაო შეხვედრა (ონლაინ რეჟიმში) დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით		
1.	რეკომენდაციების ნაწილს დაემატოს პუნქტი - ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი საკონტაქტო პირის გამოყოფაზე.	შენიშვნა გათვალისწინებულია, იხ. პარაგრაფი 12
2.	რეკომენდაციების ნაწილს დაემატოს პუნქტი სახიფათო ნარჩენების შენახვის უბნის მოწყობის თაობაზე	შენიშვნა გათვალისწინებულია, იხ. პარაგრაფი 12
3.	ჭაჭუნის ადმინისტრაციის ინიციატივაა, რომ ადმინისტრაციული შენობის ეზოს გარდა, მცირე ზომის კომპოსტირების ყუთები დაყენებულ იქნას სარეინჯეროს ეზოში და დალის წყალსაცავთან არსებულ სათევზაო ადგილას.	შენიშვნა გათვალისწინებულია, იხ. პარაგრაფი 8.4 და 9.7
4.	მოსახლეობის ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარგლებში - მუნიციპალიტეტის მხრიდან სატრანსპორტო საშუალებების უზრუნველყოფა, ხელს შეუწყობდა ადმინისტრაციას ეკოსაგანმანათლებლო ტურების მოწყობაში სხვადასხვა ასაკის სკოლის მოსწავლეებისთვის.	რეკომენდაცია გათვალისწინებულია, იხ. პარაგრაფი 9.9.
2024 წლის 13 ივნისს გამართული სამუშაო შეხვედრა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან (შენიშვნების ნაწილი წინასწარ მოწოდებული იქნა ელექტრონული ფორმით):		
1.	ნარჩენების მართვის გეგმის პროექტი შესაბამისობაში უნდა იყოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგია (2016-2030) და ეროვნული სამოქმედო გეგმის (2022-2026) მოთხოვნებთან.	დოკუმენტის მომზადების პროცესში შეძლებისდაგვარად გათვალისწინებული იქნა აღნიშნული დოკუმენტების მოთხოვნები. მათ შორის ნარჩენების კლასიფიკაცია მოხდა აღნიშნული დოკუმენტების შესაბამისად. ასევე გათვალისწინებული იქნა დოკუმენტში წარმოდგენილი მოთხოვნები ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ეტაპზე.
2.	მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, რომ ჭაჭუნის აღკვეთილის ნარჩენების მართვის გეგმა არ აღემატებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სამოქმედო გეგმის 5 წლიან ვადას.	შენიშვნა გათვალისწინებულია იხ. პარაგრაფი 4.
3.	ნარჩენების მართვის გეგმაში მოცემული უნდა იქნას ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული კონკრეტული ქმედებები შესრულების ვადების მითითებით. ასევე, წარმოდგენილი უნდა იყოს კონკრეტული ქმედებები ვიზიტორთა მხრიდან ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების პრევენციის (კონტეინერებით უზრუნველყოფა, საინფორმაციო დაფა/აბრა და სხვ.) ღონისძიებების შესახებ.	აღნიშნული საკითხები განხილულია პარაგრაფებში: 9 და 10.
4.	გეგმის პროექტის თანახმად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების	შენიშვნა გათვალისწინებულია ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადების საკითხი დარეგულირდება სააგენტოს

	მომზადება და საჭიროების შემთხვევაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) დაეკისრება. ამასთან დაკავშირებით, გაცნობებთ, რომ ნარჩენების მართვის კოდექსის მე-7 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, ნარჩენების წარმომქმნელი და ნარჩენების მფლობელი ვალდებული არიან, ნარჩენები თავად დაამუშაონ ან შეგროვების, ტრანსპორტირებისა და დამუშავების მიზნით გადასცენ შესაბამისი უფლების მქონე პირებს ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების შესაბამისად.	და ინვესტორს/ მშენებელ კომპანიას შორის გაფორმებული შიდა ხელშეკრულერების საფუძველზე. ნებისმიერ შემთხვევაში ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება მოხდება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.
5.	ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის თანახმად ნარჩენების მართვა ხორციელდება 4 ძირითადი პრინციპის შესაბამისად: „უსაფრთხოების წინასწარი ზომების მიღების პრინციპი“, „დამბინძურებელი იხდის“ „სიახლოვის პრინციპი“ და „თვითუზრუნველყოფის პრინციპი“. ხოლო, პროექტში მითითებული პრინციპი - კანონმდებლობით განსაზღვრული არ არის.	„გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ ტერმინი რაიმე პირდაპირ კავშირიში არ არის ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის ძირითად პრინციპებთან. ეს ტერმინი ხშირად გხვდება სხვა ანალოგიური ობიექტებისთვის მომზადებულ ნარჩენების მართვის გეგმებში. ტერმინი უბრალოდ მიანიშნებს, რომ ვიზიტორების მიერ მოხდება საკუთარი ნარჩენების გამოტანა და არ მოხდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის განთავსება.
6.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნარჩენების კოდები და მათი განთავსების/აღდგენის კოდები	ჭაჭუნის აღკვეთილის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების კოდები, ასევე განთავსების/აღდგენის კოდები მოცემულია ცხრილებში 6.1.1. და 9.4.1.
7.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს იმ სავარაუდო კომპანიების ჩამონათვალი, რომლებსაც გადაეცემა ნარჩენები შემდგომი აღდგენა-განთავსების მიზნით.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.4., ცხრილი 9.4.1.

ფოტო საილუსტრაციო მასალა

Media Player
ჭაჭუნის აღკვეთილი ნ.მ.გ. - Microsoft Word (Product Activation Failed)
ჭაჭუნის აღკვეთილის
ნარჩენების მართვის გეგმა
(წინასწარი ვერსია)
დამკვეთი: დაცული ტერიტორიების სააგენტო
ფინანსური მხარდაჭერა: მსოფლიო ბანკის პროექტი "გაძლიერებული მეურნეობა - საქართველოსთვის"
00:51:44
00:03:50
video1624974169
8°C
Cloudy
Search
ENG
21:10
08.12.2024